Monitor toelatingscode vmbo-gl/tl-havo

3e meting

Ton Klein
Angela de Jong
Rianne Exalto
Jessica van der Linden

Oberon
onderzoek | advies

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting **4**

1 Inleiding **10**
Leeswijzer 10

2 Onderzoeksopzet **12**
Onderzoeksvragen 12
Opzet van het onderzoek 15

3 Vormgeving en verloop van het toelatingsbeleid vmbo-havo **18**
Bekendheid met de toelatingscode 18
Het toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden (gl/tl) op de havo-scholen 19
Het toelatingsbeleid bij scholengemeenschappen 23
Kwaliteit van het advies VMBO-GL/TL 24
Overgangsnormen 25
Communicatie rondom het toelatingsbeleid 26

4 Vormgeving en verloop van het aansluitingsbeleid **27**
Overleg en ondersteuning 27
Programmatisch-inhoudelijke aansluiting 28
Pedagogisch-didactische aansluiting 29
Activiteiten ter voorbereiding op het vervolgonderwijs 30

5 Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen **33**
Samenwerking 33
Tevredenheid 34

6 Knelpunten **36**
Huidige knelpunten 36
Toekomstige knelpunten 37

7 Klachten **39**

8 Effecten van de toelatingscode **40**
Effecten op de aansluiting 40
Effecten op leerlingen 42

9 Toekomst van de overgang tussen vmbo en havo **44**

10 Conclusies **46**

Bijlage 1 Vragenlijst **49**

Managementsamenvatting

Aanleiding

In de toelatingscode vmbo-havo heeft de vo-sector afspraken vastgelegd waar scholen zich bij het stellen van eigen toelatingscriteria voor doorstroom naar het havo aan committeren. De code is ingegaan per 1 augustus 2012, geldt in principe voor een periode van vier jaar (tot augustus 2016) en bestaat uit twee onderdelen: het toelatingsbeleid en de verbetering van de aansluiting tussen vmbo en havo. Het uiteindelijke doel is dat de aansluiting tussen vmbo en havo verbetert en dat op den duur de toelatingscode niet meer nodig is.

Reden om de code in te voeren was dat veel havo-scholen verschillende toelatingseisen voor vmbo-leerlingen hadden die door wilden stromen. De toelatingscode was bedoeld om een goede en eerlijke overgang voor vmbo-leerlingen naar het havo tot stand te brengen door het hanteren van eenduidige en transparante toelatingseisen en regionale samenwerking tussen vmbo- en havoscholen te stimuleren.

De toelatingscode is gemonitord door onderzoeks- en adviesbureau Oberon. In 2012 en 2014 zijn de eerste en tweede monitormetingen uitgevoerd, dit rapport beschrijft de resultaten van de derde en laatste meting.

Conclusies

Het gaat in dit onderzoek niet over harde cijfers die effecten aantonen of het studiesucces van leerlingen. De conclusies zijn gebaseerd op de percepties van personen van vmbo- en havo-scholen die betrokken zijn bij de overgang van vmbo naar havo. Als er in dit rapport gesproken wordt over een verschil tussen twee metingen of resultaten (significantie), betekent dit dat de kans dat dit gevonden verschil berust op toeval kleiner is dan 5%.

We geven hier de belangrijkste conclusies per hoofdvraag. Waar mogelijk wordt er een vergelijking gemaakt met de eerder uitgevoerde monitoronderzoeken in 2012 en 2014.

Hoe ziet het huidige toelatings- en aansluitingsbeleid van vmbo- en havo-scholen voor vmbo-gl/tl gediplomeerden er uit?

Alle scholen met een havo-afdeling – zowel de zelfstandige als de brede scholengemeenschappen - gebruiken minimaal 1 onderdeel uit de toelatingscode. De overgrote meerderheid gebruikt 4 tot 6 onderdelen. Tussen haakjes is hieronder aangegeven of het onderdeel door een meerderheid of minderheid van de scholen wordt toegepast. De volgende onderdelen uit de toelatingscode zijn aan de scholen voorgelegd:

- Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij betrekken het advies van de vmbo-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-scholen in overleg (ruime meerderheid van de havo-scholen).

- Als we een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3 (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt (minderheid van de havo-scholen).

Op schoolgemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen worden doorstroomleerlingen vanuit het vmbo veelal hetzelfde behandeld als reguliere havo-leerlingen. Dat wil zeggen dat er voor doorstroomleerlingen afkomstig van een andere vmbo-school doorgaans hetzelfde toelatingsbeleid wordt gehanteerd ten op zichte van doorstroomleerlingen afkomstig uit de eigen scholengemeenschap.

Ten tweede, blijkt dat ook vmbo-scholen de toelatingscode gebruiken. De meerderheid van deze scholen geeft namelijk een advies aan de havo-school waar de leerling naartoe gaat. Dit advies voldoet aan de verwachting van de havo-scholen.

Ten derde, bestaan er met betrekking tot het aansluitingsbeleid in 2016 nauwelijks verschillen ten opzichte van 2014. Evenveel havo-scholen als in 2014 geven in 2016 aan dat zij extra inhoudelijke ondersteuning aanbieden aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4, dit is de meerderheid van de scholen. Evenals de inhoudelijke ondersteuning is het aantal scholen dat de programmatische-inhoudelijke aansluiting afstemt ook gelijk gebleven. Het gaat hier om een meerderheid van de scholen. Een derde van de scholen geeft aan hier nog aan te werken.

Vmbo-scholen bieden in 2016 in toenemende mate activiteiten aan ten behoeve van het aansluitingsbeleid in vergelijking met 2014. Echter doen zij dit veelal niet in overleg met andere scholen maar zelfstandig binnen de school. Scholen bieden vooral activiteiten aan die gericht zijn op voorlichting aan de leerlingen.

De vormgeving en het verloop van het huidige toelatings- en aansluitingsbeleid heeft in de afgelopen twee jaar nauwelijks geleid tot klachten van ouders en leerlingen. De enkele klachten die scholen ontvingen, hadden betrekking op toelatingseisen of de toelatingsprocedure.

Ten opzichte van 2014 ervaren scholen in 2016 meer knelpunten. De meeste scholen verwachten geen knelpunten voor de toekomst. Toch is het aantal scholen dat knelpunten voor de toekomst verwacht wel gestegen ten opzichte van 2014, vooral ten aanzien van het aansluitingsbeleid. Mogelijk komt dit doordat de scholen beseffen dat de code is verlopen en verwachten dat er met betrekking tot de aansluiting problemen zullen ontstaan.

In hoeverre is dit (het toelatings- en aansluitingsbeleid) in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo van de VO-raad?

De toelatingscode is veelal bekend bij de scholen en wordt gebruikt bij het vormgeven van het toelatings- en aansluitingsbeleid in de vmbo- en havo-scholen. We concluderen dat het aansluitings- en toelatingsbeleid veelal in overeenstemming is met de toelatingscode.

Een van de doelen van de toelatingscode is het versterken van de samenwerking tussen scholen geweest. We kunnen concluderen dat dit doel behaald is bij de meeste scholen aangezien de scholen

een betere samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen ervaren en er gezamenlijke afspraken gemaakt zijn tussen scholen over het toelatingsbeleid en toelatingsprocedure van havo-scholen.

De huidige samenwerking tussen scholen vindt vooral binnen het eigen bestuur plaats, mits het bestuur niet te groot is. Scholen zijn bovendien ook het meest tevreden over deze samenwerking in vergelijking met samenwerking binnen de regio en het samenwerkingsverband. De samenwerking gaat vooral over het toelatingsbeleid en afspraken over toelatingsprocedure van havo-scholen.

De samenwerking en de afstemming tussen scholen biedt nog ruimte voor intensivering. De helft van de scholen geeft aan samen te werken, de andere helft doet dit (nog) niet.

Hoe willen scholen omgaan met het aansluitingsbeleid nu de toelatingscode is afgelopen en er mogelijk sprake is van een automatisch doorstroomrecht vmbo gl/tl – havo?
De periode van de toelatingscode is voorbij en de Tweede Kamer heeft een motie aangenomen waarin de regering wordt verzocht om alle leerlingen uit het vmbo-tl en vmbo-gl het recht te geven door te stromen naar het havo. Bij de mogelijke invoering van een doorstroomrecht is een goed functionerende aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo wenselijk. Een ruime meerderheid van de scholen geeft aan dat dit nu, of binnen twee jaar het geval is. De toelatingscode heeft er in de perceptie van de scholen voor gezorgd dat de situatie rondom de overstap van vmbo naar havo stabiel is en vmbo-leerlingen reële kansen worden geboden. Over het algemeen heerst er een tevreden beeld onder de scholen over hoe de overstap nu geregeld is van vmbo naar havo.

De meeste scholen geven aan dat zij de toelatingscode in de huidige vorm, of beperkt aangepast, willen doorzetten totdat het eventuele doorstroomrecht van kracht is. Daarnaast geven scholen meermaals aan dat zij graag zouden zien dat de code (voorlopig) van kracht blijft. Een drempelloze overgang zien zij als ongewenst. Meerdere scholen geven aan dat, door de code, de leerlingen goed geselecteerd worden die de potentie hebben om havo aan te kunnen. Zo kunnen zij leerlingen reële kansen bieden. Bij een drempelloze overgang verwachten zij dat er ook leerlingen binnenkomen die dit niet aankunnen.

Onderzoeksresultaten

We geven hieronder voor elk van de zeven aspecten van het toelatingsbeleid de belangrijkste onderzoeksresultaten weer. Ook hier geldt dat als er gesproken wordt over een ‘stijging’ of ‘daling’ dit dan gaat om een significante stijging of daling. Hierbij is gekeken naar de volgende zeven aspecten[1]:

1. Vormgeving en verloop van het toelatingsbeleid;
2. Vormgeving en verloop van het aansluitingsbeleid;
3. Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen;
4. Knelpunten;
5. Klachten;
6. De effecten van de toelatingscode;
7. De toekomst van de overgang tussen vmbo en havo.

Vormgeving en verloop van het toelatingsbeleid
De toelatingscode is bij de meeste vmbo- en havo-scholen bekend. Aan de scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen zijn zes onderdelen uit de toelatingscode voorgelegd. Door de scholen worden meestal vijf van de zes onderdelen toegepast en iedere school hanteert minimaal één onderdeel.

[1] De volgorde van deze aspecten is een andere volgorde dan de vragen in de vragenlijst.

Binnen scholengemeenschappen wordt voor leerlingen veelal hetzelfde toelatingsbeleid gehanteerd voor doorstroomleerlingen vanuit de eigen schoolgemeenschap als voor doorstroomleerlingen vanuit een andere vmbo-school. Ook de overgangsnormen binnen scholen met een havo-afdeling of zelfstandige havo-scholen voor de doorstroomleerlingen zijn veelal gelijk aan de overgangsnormen voor de reguliere havo-leerlingen.

De toelatingscode schrijft voor dat de vmbo-scholen een advies geven over de leerlingen die doorstromen aan de havo-school waar zij naartoe gaan. De meerderheid van de vmbo-scholen zegt dit ook te doen. De havo-scholen gebruiken dit advies in bijna alle gevallen bij de toelating van de leerling. Bijna alle havo-scholen zeggen dat dit advies ook aan de verwachtingen voldoet.

Voor de communicatie over het toelatingsbeleid maken de meeste scholen gebruik van hun website.

Vormgeving en verloop van het aansluitingsbeleid

De meerderheid van de havo-scholen geeft aan dat zij extra inhoudelijke ondersteuning aanbieden aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4, dit is evenveel als in 2014. De meeste scholen geven extra aandacht aan zelfstandig leren en planningsvaardigheden wat betreft pedagogisch-didactische aansluiting. Ook het aantal scholen dat in overleg gaat met de vmbo-scholen over de loopbaanoriëntatie is in 2016 gelijk gebleven aan de aantallen in 2014 en betreft ongeveer de helft van de scholen. De scholen gaan ook in overleg over vakinhoud en moeilijkheidsgraad van vakken, die op elkaar afgestemd worden voor programmatische-inhoudelijke aansluiting. Meer dan een derde van de scholen zegt nog te werken aan een betere programmatisch-inhoudelijke afstemming om de moeilijkheidsgraad van (een aantal) vakken af te stemmen en om de vakinhoud van (een aantal) vakken op elkaar af te stemmen.

Met betrekking tot activiteiten voor potentiële overstapleerlingen op vmbo-scholen en scholengemeenschappen met een vmbo-afdeling is er na een daling tussen 2012 en 2014 nu weer een stijging te zien. Een ruime meerderheid van de scholen geeft aan activiteiten te organiseren. Voorlichting is de meest georganiseerde activiteit. In 2016 is voor het eerst gevraagd naar het aanbieden van extra lessen, een individueel programma, kansklassen en een zomerschool. Een substantieel aantal scholen biedt deze activiteiten aan.

Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen

In de vragenlijst geeft de meerderheid van vmbo- en havo-scholen aan vooral nauw samen te werken met scholen binnen hun bestuur, in vergelijking met scholen binnen hun regio of samenwerkingsverband. Maar ook binnen de regio wordt samengewerkt, zoals de scholen in de groepsgesprekken noemen. Over deze samenwerking met scholen binnen hun bestuur zijn zij ook het meest tevreden. De samenwerking van havo-scholen met vmbo-scholen heeft vooral betrekking op de invulling van het toelatingsbeleid en afspraken over de toelatingsprocedure die havo-scholen hanteren. Het aantal scholen dat samenwerkt in 2016 is gelijk aan het aantal dat aangaf samen te werken in 2014.

Knelpunten

Met betrekking tot de toelatingscode ervaren de meeste scholen geen knelpunten. In 2016 heeft een derde van de scholen aangegeven knelpunten te ervaren en te verwachten voor de toekomst. Dit is een stijging ten opzichte van 2014. Het meest genoemde knelpunt heeft te maken met aansluitingsbeleid. Een knelpunt genoemd door een respondent: ‘Ik voorzie problemen met de afstemming van het vakkenaanbod vmbo en havo. Het niveau van leerlingen die willen instromen zal te veel verschillen van

elkaar als iedere leerling het recht heeft om door te stromen. Ik voorzie dan een onorganiseerbare 4-havo'.

Klachten
In de afgelopen twee jaar hebben weinig scholen klachten van ouders. Van alle scholen geeft minder dan een tiende van de scholen aan een klacht te hebben ontvangen. Deze scholen ontvingen gemiddeld één klacht. De weinige klachten die ontvangen zijn hadden betrekking tot toelatingseisen of de toelatingsprocedure.

Effecten van de toelatingscode
Uit het onderzoek blijkt dat de toelatingscode volgens de scholen effect heeft. De helft van de scholen ervaart een betere samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen en gezamenlijke afspraken tussen scholen over het toelatingsbeleid en toelatingsprocedure van havo-scholen. In de perceptie van de scholen heeft de code geen effect gehad op:

- pedagogisch-didactische aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo
- de moeilijkheidsgraad van de vakken in vmbo-gl/tl en havo
- de overgang wat betreft de verschillende manieren van leren tussen vmbo-gl/tl en havo
- de voorbereiding op een gerichte opleidingskeuze van de vmbo-gl/-tl leerlingen

De helft van de scholen geeft aan de toelating van leerlingen als een gedeelde verantwoordelijk te zien. Deze vraag is niet gesteld in de vorige twee monitoren. Scholen geven aan dat de doorstroom en toelatingsaantallen verschillen per jaar, maar niet weten waarom.

Toekomst van de overgang tussen vmbo en havo
Een ruime meerderheid van de scholen geeft aan dat er al sprake is van een goed functionerende aansluiting vmbo-gl/tl en havo, of dat dit binnen twee jaar het geval is. Een ruime meerderheid van de scholen vindt dat de toelatingscode in de huidige vorm, of beperkt aangepast, gebruikt moet blijven worden. In de open antwoorden of ruimten voor opmerkingen geven scholen ook meermaals aan dat zij graag zouden zien dat de code (voorlopig) van kracht blijft. Een drempelloze overgang zien zij als ongewenst. Meerdere scholen geven aan dat, door de code, de leerlingen goed geselecteerd worden die de potentie hebben om havo aan te kunnen. Zo kunnen zij leerlingen reële kansen bieden. Bij een drempelloze overgang verwachten zij dat er ook leerlingen binnenkomen die dit niet aankunnen.

Het onderzoek

Oberon heeft in 2012, 2014 en 2016 in opdracht van de VO-raad onderzoek uitgevoerd naar de toelatingscode en het gevoerde toelatingsbeleid. In onderstaande tekstblokken zijn de onderzoeksvragen per meting neergezet.

2012 onderzoeksvragen	2014 onderzoeksvragen	2016 onderzoeksvragen
•Hoe verliep de invoering van de toelatingscode? •Tegen welke problemen liepen de scholen aan? •Op welke punten hadden zij nog ondersteuning nodig?	•Hoe verloopt de toelating van vmbo-leerlingen (gl/tl) naar het havo? •In hoeverre gebeurt dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad?	•Hoe ziet het huidige toelatings- en aansluitingsbeleid van havo-scholen voor vmbo-gl/tl gediplomeerden er uit? •In hoeverre is dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad? •Hoe willen scholen omgaan met het aansluitingsbeleid in de periode dat de toelatingscode is afgelopen en er mogelijk sprake is van een automatisch doorstroomrecht vmbo gl/tl-havo?

Er is zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek uitgevoerd om deze aspecten te onderzoeken. Het kwalitatieve onderzoek (groepsgesprekken) is bedoeld om de uitkomsten van het kwantitatieve onderzoek (vragenlijst) over het toelatingsbeleid vmbo-havo te duiden en verklaringen op het spoor te komen. In onderstaande tekstblokken zijn de onderzoeksactiviteiten neergezet. In het rapport zijn de resultaten van de groepsgesprekken weergegeven in blauw gekleurde tekstblokken.

Onderzoeksactiviteiten kwantitatief onderzoek	Onderzoeksactiviteit kwaltitatief onderzoek
• Opstellen en afnemen van een digitale vragenlijst • Non-respons analyse	• Twee verdiepende groepsgesprekken met vertegenwoordigers van brede scholengemeenschappen en zelfstandige havo- en vmbo-scholen

Respons

Van de 773 scholen[2] in Nederland hebben 283 scholen de vragenlijst ingevuld. De totale respons komt daarmee op 37%. In onderstaande tekstblokken is de respons per schooltype weergegeven. Dit percentage kan gezien worden als een goede respons en is vergelijkbaar met de respons bij de eerste monitor (42%) en de tweede monitor (34%).

30%	29%	47%
scholen met alleen een vmbo-afdeling	scholen met alleen een havo-afdeling	scholen met een vmbo- en een havo-afdeling

Net als bij de eerste en de tweede meting is de vragenlijst in 2016 vooral ingevuld door (adjunct-)directeuren (49%) en afdelingsleiders- of coördinatoren (36%).

Betrouwbaarheid

Een respons van 37% geeft een betrouwbaarheidsmarge van +/- 4,48%, met een betrouwbaarheidsinterval van 95%. Dat wil zeggen dat als uit de enquête blijkt dat 60% van mensen tevreden is over het toelatingsbeleid, dit voor de hele populatie met 95% zekerheid tussen de 55,52% en 64,48% ligt.

[2] Het gaat hier om schoollocaties.

1. Inleiding

In de toelatingscode vmbo-havo heeft de vo-sector afspraken vastgelegd waar scholen zich bij het stellen van eigen toelatingscriteria voor doorstroom naar het havo aan committeren. De code is ingegaan per 1 augustus 2012, geldt in principe voor een periode van vier jaar (tot augustus 2016) en bestaat uit twee onderdelen: het toelatingsbeleid en de verbetering van de aansluiting tussen vmbo en havo. Het uiteindelijke doel is dat de aansluiting tussen vmbo en havo verbetert en dat op den duur de toelatingscode niet meer nodig is.

Reden om de code in te voeren was dat veel havo-scholen verschillende toelatingseisen voor vmbo-leerlingen hadden die door wilden stromen. De toelatingscode was bedoeld om een goede en eerlijke overgang voor vmbo-leerlingen naar het havo tot stand te brengen door het hanteren van eenduidige en transparante toelatingseisen en regionale samenwerking tussen vmbo- en havoscholen te stimuleren.

De VO-raad liet in oktober 2012 en 2014 een eerste en tweede meting uitvoeren door Oberon, om te onderzoeken hoe de invoering van de toelatingscode verliep, tegen welke problemen de scholen aanliepen en op welke punten zij ondersteuning nodig hadden. Uit die metingen blijkt dat scholen bekend zijn met de toelatingscode en de toelatingseisen en hun beleid daarop hebben afgestemd of van plan waren dat te doen. De aansluitingsafspraken moesten veel scholen nog maken in 2012, in 2014 werden deze meer gemaakt.

Het voorliggende onderzoek heeft als hoofdvraag: *Hoe ziet het huidige toelatings- en aansluitingsbeleid van havo-scholen voor vmbo-gl/tl gediplomeerden er uit? In hoeverre is dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo van de VO-raad?*
Hoe willen scholen omgaan met het aansluitingsbeleid in de situatie dat de toelatingscode is afgelopen en er een politieke meerderheid is voor een automatisch doorstroomrecht vmbo gl/tl – havo?

In het huidige onderzoek is gekeken naar de vormgeving van het toelatings- en aansluitingsbeleid, de communicatie rondom het toelatingsbeleid, de ervaringen van de vmbo- en havo-scholen met de toepassing van de toelatingscode en welke knelpunten de scholen ervaren. Daarnaast zijn de scholen bevraagd over de mogelijke effecten van de toelatingscode op het aansluitingsbeleid en de leerlingen. Er is ook onderzocht of scholen behoefte hebben aan verdere ondersteuning en of scholen uiteindelijk een drempelloze overgang tussen vmbo en havo wenselijk vinden. Tenslotte is er gekeken hoe scholen aankijken tegen het toelatingsbeleid in de toekomst.

Leeswijzer

Allereerst bespreken we de opzet van dit onderzoek in hoofdstuk 2. Vervolgens bespreken we in hoofdstuk 3 t/m 9 hoe scholen hun toelatingsbeleid hebben vormgegeven en of dit conform de toelatingscode is. We gaan daarbij ook in op de bekendheid van de toelatingscode vmbo-havo. We bespreken het toelatingsbeleid (3), het aansluitingsbeleid (4), de samenwerking tussen scholen (5), de knelpunten (6) en klachten (7) die scholen ervaren, de mogelijke effecten van de toelatingscode (8) en de wensen voor de toekomst (9). We sluiten af met de conclusies van het onderzoek en enkele aanbevelingen (10).

Een aantal onderzoeksvragen die voor dit onderzoek zijn gesteld, zijn ook in de eerdere metingen in 2012 en 2014 gesteld. De resultaten uit 2012 en 2014 zijn in dit onderzoek meegenomen en staan in de

meeste gevallen vermeld in de tabellen. In sommige tabellen tellen de percentages door afronding of doordat er meerdere antwoorden mogelijk zijn niet op tot 100 procent.

De uitkomsten van de groepsgesprekken, het kwalitatieve onderzoeksdeel van dit onderzoek, zijn in het rapport weergegeven in tekstblokken.

Als er in dit rapport gesproken wordt over een verschil tussen twee metingen of resultaten (significantie), betekent dit dat de kans dat dit gevonden verschil berust op toeval kleiner is dan 5%.

2. Onderzoeksopzet

De VO-raad wil door middel van deze metingen inzicht krijgen in de doorstroom van leerlingen met een vmbo-diploma (gl/tl) naar het havo. Dit onderzoek geeft inzicht in het beleid dat scholen hanteren voor de toelating van vmbo-gediplomeerden naar het havo, als ook het aansluitingsbeleid vmbo naar havo. Ook wordt nagegaan hoe scholen in het voortgezet onderwijs uitvoering geven aan de toelatingscode.

Onderzoeksvragen

De hoofdvragen die we met dit onderzoek beantwoorden luiden:

- Hoe ziet het huidige toelatings- en aansluitingsbeleid van havo-scholen voor vmbo-gl/tl gediplomeerden er uit?
- In hoeverre is dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo van de VO-raad?
- Hoe willen scholen omgaan met het aansluitingsbeleid in de situatie dat de toelatingscode is afgelopen en er een politieke meerderheid is voor een automatisch doorstroomrecht vmbo gl/tl – havo?

Daarbij gaan we in op de volgende aspecten:

1. De vormgeving en het verloop van het toelatingsbeleid;
2. De vormgeving en het verloop van het aansluitingsbeleid;
3. De samenwerking tussen vmbo-gl/tl- en havo-scholen (op zowel aansluitingsbeleid als toelatingsbeleid);
4. De knelpunten;
5. De klachten;
6. De effecten van de toelatingscode en het aansluitingsbeleid;
7. De toekomst van het aansluitingsbeleid.

Om een antwoord op deze onderzoeksvragen te krijgen zijn een aantal deelvragen geformuleerd bij de verschillende aspecten van de toelatingscode. Hierbij zijn we deels uitgegaan van de onderzoeksvragen uit de twee eerdere metingen van de monitor toelatingscode vmbo-gl/tl-havo. Op die manier kunnen we de uitkomsten van de drie verschillende metingen met elkaar vergelijken.

De vragenlijst voor deze derde meting is aangepast ten opzichte van de vragenlijst zoals ingezet bij de eerste twee metingen. Vanuit de VO-raad bleek behoefte aan inzicht in andere onderwerpen om meer inzicht te krijgen in welke mate het huidige beleid van scholen aansluit bij een automatisch doorstroomrecht. Op verzoek van de VO-raad zijn daarom een aantal bestaande vragen aangepast en nieuwe vragen toegevoegd. Dit heeft als gevolg dat sommige vragen niet vergeleken kunnen worden met vragen uit de eerdere twee metingen. Wanneer er geen vergelijking gemaakt kan worden ten opzichte van de eerste en de tweede meting wordt dit aangegeven.

De onderzoekvragen zijn verdeeld over zeven thema's en zien er als volgt uit:

1. De vormgeving en het verloop van het toelatingsbeleid vmbo-gl/tl - havo

1. Hoe ziet het toelatingsbeleid voor vmbo-gl/tl-leerlingen op de havo-scholen eruit?
   - Is de school terughoudend in het stellen van toelatingscriteria?
   - Voert de school een toelatingsgesprek met de vmbo-gl/tl-leerling?
   - Betrekt de school het advies van de vmbo-gl/tl-school in haar toelating?
   - Treedt de school bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-gl/tl-school in overleg?

- Als de school een cijfereis hanteert, is dat dan een gemiddelde eindexamencijfer van maximaal een 6,8?
- Hanteert de school dezelfde regels over doubleren voor vmbo-gl/tl- als havoleerlingen?

2. Hanteren de scholen voor hun toelatingsbeleid de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo van de VO-raad? Zo niet, welke redenen hebben havo-scholen om zich niet aan (bepaalde onderdelen van) de code te houden?
3. Is het toelatingsbeleid (inclusief procedure) hetzelfde voor vmbo-gl/tl-leerlingen die binnen de eigen scholengemeenschap doorstromen naar het havo als voor leerlingen die afkomstig zijn van een andere vmbo-gl/tl-school?
4. Hanteren de havo-scholen dezelfde overgangsregels van de vierde naar de vijfde klas van het havo voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo-gl/tl?
5. Hoe maakt de school het toelatingsbeleid en de procedure bekend? (bijvoorbeeld via de schoolgids en/of de website van de school).

2. De vormgeving en het verloop van het aansluitingsbeleid

6. Hoe ziet het aansluitingsbeleid van vmbo-gl/tl- en havo-scholen eruit?
   - De afstemming van vakkenpakket en pakketkeuze tussen vmbo-gl/tl en havo. (nieuw)
     - Bieden vmbo-gl/tl-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gl/tl-leerlingen die zich voorbereiden op de overstap naar het havo?
     - Bieden havo-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gl/tl-leerlingen die instromen in havo-4?
   - De programmatisch-inhoudelijke aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo. (nieuw)
     - De vakinhoudelijke afstemming tussen vmbo-gl/tl en havo.
     - De moeilijkheidsgraad van de vakken tussen vmbo-gl/tl en havo. (nieuw)
   - De pedagogisch-didactische benadering tussen vmbo-gl/tl en havo. O.a. zelfstandigheid, planningsvaardigheden, hoger werktempo, abstract denken van leerlingen, verschillende manieren van leren. (nieuw)
   - Voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een gerichte opleidingskeuze, loopbaanoriëntatie (LOB) en een andere didactische benadering op het havo. (nieuw)
     - Dragen de vmbo-gl/tl-scholen zorg voor een goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)?
     - Bieden de havo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie?
7. Hanteren de scholen voor hun aansluitingsbeleid de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo van de VO-raad? Zo niet, welk welke redenen hebben vmbo-gl/tl- en havo-scholen om zich niet aan (bepaalde onderdelen van) de code te houden?

3. De samenwerking tussen vmbo-gl/tl- en havo-scholen (op zowel aansluitingsbeleid als toelatingsbeleid)

8. In hoeverre wordt regionaal samengewerkt op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid?
   - met andere vmbo-gl/tl-scholen *(vraag voor vmbo-gl/tl-scholen)*?
   - met andere havo-scholen *(vraag voor havo-scholen)*?
   - met andere scholen binnen het samenwerkingsverband?
9. Hoe verloopt de samenwerking tussen vmbo-gl/tl- en havo-scholen na de invoering van de toelatingscode?
10. Welke acties en plannen hebben vmbo-gl/tl- en havo-scholen ten aanzien van de (verdere) samenwerking?

4. De knelpunten

11. Welke knelpunten ervaren de vmbo-gl/tl- en havo-scholen bij de uitvoering van het toelatings- en aansluitingsbeleid?
    - Welke knelpunten hebben scholen ervaren ten aanzien van het toelatingsbeleid? *(havo-scholen)*
    - Welke knelpunten hebben scholen ervaren ten aanzien van het aansluitingsbeleid?
        - De afstemming van vakkenpakket en pakketkeuze tussen vmbo-gl/tl en havo. (nieuw)
        - De programmatisch-inhoudelijke aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo. (nieuw)
            - De vakinhoudelijke afstemming tussen vmbo-gl/tl en havo. (nieuw)
            - De moeilijkheidsgraad van de vakken tussen vmbo-gl/tl en havo. (nieuw)
        - De pedagogisch-didactische benadering tussen vmbo-gl/tl en havo. O.a. zelfstandigheid, planningsvaardigheden, hoger werktempo, abstract denken van leerlingen, verschillende manieren van leren. (nieuw)
        - Voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een gerichte opleidingskeuze, loopbaanoriëntatie (LOB) en een andere didactische benadering op het havo. (nieuw)
    - Tegen welke knelpunten verwachten scholen in de toekomst aan te lopen?
    - Hoe gaan scholen om met deze knelpunten?
    - Hoe kunnen scholen zo goed mogelijk ondersteund worden bij deze knelpunten door de VO-raad?

5. De klachten

12. Hebben havo-scholen klachten ontvangen naar aanleiding van hun huidige toelatings- en aansluitingsbeleid?
    - Welke klachten hebben scholen ontvangen?
    - Van wie hebben scholen klachten ontvangen?
    - Hoeveel klachten hebben scholen ontvangen?
    - Hoe hebben scholen deze klachten afgehandeld?

6. De effecten van de toelatingscode en het aansluitingsbeleid [3]

5.1 Effecten op de aansluiting

13. Welke effecten ervaren scholen van de toelatingscode en het aansluitingsbeleid?[4]

5.2 Effecten op leerlingen

14. Heeft de toelatingscode consequenties gehad voor het aantal vmbo-gl/tl-leerlingen dat is doorgestroomd naar havo-4? *(vraag voor vmbo-gl/tl-scholen)*
    - Welke consequenties heeft het gewijzigde toelatingsbeleid gehad voor het aantal vmbo-gl/tl-leerlingen dat is doorgestroomd naar havo-4?
15. Heeft de toelatingscode consequenties gehad voor het aantal vmbo-gl/tl-leerlingen dat is toegelaten? *(vraag voor havo-scholen)*
    - Welke consequenties heeft het gewijzigde toelatingsbeleid gehad voor het aantal toegelaten vmbo-gl/tl-leerlingen?
    - Hoe gaat de school hiermee om?
16. Welke andere veranderingen heeft u opgemerkt bij vmbo-gl/tl-leerlingen die zijn toegelaten op havo-4 sinds de invoering van de toelatingscode? *(vraag voor havo-scholen) (nieuw)*

---

[3] We zijn ons ervan bewust dat we voorzichtig moeten zijn met het begrip effect en vaststellen van causale verbanden. We kijken vooral naar effecten zoals de direct betrokkenen die waarnemen (perceptieniveau).

[4] Deze punten komen voort uit de opsomming van belangrijkste knelpunten rondom de aansluiting en de checklist aansluiting uit de Handreiking aansluiting vmbo-havo (VO-raad, 2014).

- Waardoor komt deze verandering?
- Hoe gaat de school hiermee om?

7. De toekomst van het aansluitingsbeleid

17. Zijn vmbo-gl/tl- en havo-scholen klaar voor een drempelloze overgang tussen vmbo-gl/tl en havo?
18. Wat moet er na augustus 2016 met de toelatingscode gebeuren? (nieuw)
19. Welke wensen en behoeften hebben scholen voor de toekomst als het gaat om de overgang van vmbo-gl/tl-leerlingen naar havo-4 en de aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo? (nieuw)

Opzet van het onderzoek

Om een antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen hebben we een kwantitatief onderzoek en een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Het kwantitatieve onderzoek behelst een digitale vragenlijst over het toelatings- en aansluitingsbeleid vmbo-havo en de non-resons analyse. Het kwalitatieve onderzoek zijn groepsgesprekken. Deze groepsgesprekken hebben als doel de uitkomsten van het kwantitatieve onderzoeksdeel beter te duiden en mogelijke oorzaken die ten grondslag liggen aan deze bevindingen inzichtelijk te maken. We hebben de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. Een digitale vragenlijst opgesteld en afgenomen (kwantitatief);
2. Een non-respons analyse uitgevoerd (kwantitatief);
3. Twee verdiepende groepsgesprekken gehouden (kwalitatief);

Ad 1. Digitale vragenlijst

De digitale vragenlijst voor de drie metingen is door Oberon opgesteld. De vragenlijst voor deze derde meting is aangepast op verzoek van de VO-raad, omdat zij behoefte hadden aan meer inzicht in welke mate het huidige beleid van scholen aansluit bij een automatisch doorstroomrecht. Hiervoor zijn een aantal bestaande vragen aangepast en nieuwe vragen toegevoegd. Dit heeft als gevolg dat sommige vragen niet vergeleken kunnen worden met vragen uit de eerdere twee metingen. Wanneer er geen vergelijking gemaakt kan worden ten opzichte van de eerste en de tweede meting wordt dit aangegeven.

In deze vragenlijst zijn vragen opgenomen die specifiek bedoeld zijn voor scholen met een vmbo-afdeling, scholen met een havo-afdeling of beide afdelingen (scholengemeenschap) (zie Bijlage 1 voor de vragenlijst). Op basis van een vraag, welke onderwijstypen een school heeft, is bepaald welke vragen een school moet invullen.

De vragenlijsten zijn ingevuld in september 2016. Dit is vier jaar na de eerste meting in 2012. De eerdere metingen vonden plaats in de periode eind oktober tot eind november 2012 en de periode oktober en november 2014.

Respons

De vragenlijst is ingevuld door 283 personen van vmbo- en havo-scholen die betrokken zijn bij de overgang van vmbo naar havo. Mogelijk is de vragenlijst bij uitzondering door meerdere respondenten van dezelfde school ingevuld. Zie Tabel 2.1 voor de respons naar scholen in vergelijking met alle scholen in Nederland. De totale respons komt op 37%. Dit percentage kan gezien worden als een goede respons en is vergelijkbaar met de respons bij de eerste (42%) en tweede monitor (34%). De voornaamste reden voor het niet invullen van de vragenlijst was dat scholen aangaven geen tijd te hebben.

Tabel 2.1 Respons naar scholen

Scholen met …	In Nederland	Respons	Percentage
Alleen vmbo-afdeling	316	95	30%
Alleen havo-afdeling	153	45	29%
Vmbo en havo-afdeling	304	143	47%
Totaal	773	283	37%

De groep scholen met een vmbo- *en* havo-afdeling, scholengemeenschap genoemd in dit rapport, hebben de vragenlijst vaker ingevuld dan scholen met alleen een vmbo- *of* havo-afdeling.

Betrouwbaarheid
Een respons van 37% geeft een betrouwbaarheidsmarge van +/- 4,48%, met een betrouwbaarheidsinterval van 95%. Dat wil zeggen dat als uit de enquête blijkt dat 60% van de mensen tevreden is over het toelatingsbeleid, dit voor de hele populatie met 95% zekerheid tussen de 55,52% en 64,48% ligt.

Functie respondenten
Net als bij de eerste en tweede meting is de vragenlijst in 2016 vooral ingevuld door (adjunct)directeuren en afdelingsleiders- of coördinatoren (zie Tabel 2.2). De groep respondenten die de optie ‘anders namelijk’ kozen, bestaat vooral uit directieleden en coördinatoren kwaliteitszorg.

Tabel 2.2 Functie (n = 283)

	2012	2014	2016
Directeur / adjunct-directeur / locatiedirecteur	49%	52%	49%
Afdelingsleider- of coördinatoren / teamleider	46%	39%	36%
Decaan	3%	4%	6%
Anders, namelijk	3%	5%	9%

Ad 2. Non-respons analyse
Om de respons te verhogen en na te gaan waarom scholen de vragenlijst nog niet ingevuld hadden, is eind september een telefonisch rappel en non-respons analyse uitgevoerd. Hierbij is aan scholen, die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld, gevraagd waarom zij de vragenlijst nog niet ingevuld hadden. Daarnaast is hen de mogelijkheid geboden om alsnog de vragenlijst via internet in te vullen. In deze belronde zijn 225 scholen benaderd, dat is 29% van alle vmbo- en havo-scholen in Nederland.

Van de 225 scholen die telefonisch benaderd zijn:
- Zijn 121 scholen opnieuw gemaild met de vragenlijst. In veel gevallen was het e-mailadres verkeerd of verouderd.
- Waren 73 scholen niet bereikbaar.
- Gaven 4 scholen aan de vragenlijst alsnog in te vullen.
- Gaven 4 scholen aan niet mee te willen werken aan het onderzoek.
- Gaven de overige 23 scholen aan om verschillende redenen de vragenlijst niet in te kunnen vullen. Voorbeelden hiervan zijn dat de verantwoordelijke niet aanwezig was of gebrek aan tijd.

De uitkomsten van de non-respons analyse zijn vergelijkbaar met de vorige twee metingen. Wij kunnen daarom concluderen dat er sprake is van een vergelijkbare en niet-selectieve respons.

Ad 3. Verdiepende groepsgesprekken

Om de uitkomsten van de digitale vragenlijst over het toelatingsbeleid vmbo-havo beter te duiden en mogelijke oorzaken die ten grondslag liggen aan deze bevindingen inzichtelijk te maken, zijn verdiepende groepsgesprekken georganiseerd. Aan het einde van de vragenlijst is gevraagd of scholen behoefte hadden aan deelname aan zo een groepsgesprek. Alle scholen die deelnamen aan de enquête hebben een uitnodiging voor deze groepsgesprekken ontvangen en konden zich opgeven voor deelname aan één van de groepsgesprekken.

De verdiepende groepsgesprekken vonden verspreid plaats in oktober 2016 op scholen in Zeist en Elst. In totaal namen 14 vertegenwoordigers van VO-scholen deel aan de gesprekken. Het ging daarbij om vertegenwoordigers van brede scholengemeenschappen en zelfstandige havo- en vmbo-scholen.

Tijdens de groepsgesprekken is met de deelnemers gesproken over drie verschillende onderwerpen:

- Toekomst
- Inhoudelijke samenwerking
- Samenwerking

Deze onderwerpen kwamen bij beide groepsgesprekken aan bod en daarnaast werden tijdens het tweede groepsgesprek standpunten en conclusies uit het eerste groepsgesprek ingebracht om te horen wat de aanwezigen daarvan vonden. Op die manier werd geprobeerd om op zoveel mogelijk bevindingen consensus te bereiken. De input van de groepsgesprekken is in dit rapport steeds in een tekstvak weergegeven.

3. Vormgeving en verloop van het toelatingsbeleid vmbo-havo

Aangezien de toelatingscode vmbo-havo aan scholen een aantal concrete handvatten biedt voor het inrichten van hun toelatingsbeleid, beginnen we dit hoofdstuk met de vraag in hoeverre de code bekend is bij de scholen. Vervolgens kijken we of het toelatingsbeleid voldoet aan de criteria die onderdeel uitmaken van de toelatingscode. Ook gaan we in dit hoofdstuk dieper in op de vraag of het toelatingsbeleid bij scholengemeenschappen verschillend is voor vmbo-gediplomeerden die binnen de eigen scholengemeenschap doorstromen naar het havo, dan voor gediplomeerden die afkomstig zijn van een andere vmbo-school. Tenslotte kijken we naar de kwaliteit van het advies van vmbo-scholen en de communicatie rond het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure van scholen.

Samengevat worden in dit hoofdstuk de volgende onderzoeksresultaten behandeld:

- De toelatingscode is bij de meeste scholen bekend (paragraaf 3.1).
- De zes voorgelegde onderdelen uit de toelatingscode worden door het grootste deel van de scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen gehanteerd. Meestal worden vijf van de zes onderdelen gehanteerd (paragraaf 3.2).
- Bij scholengemeenschappen met een havo-afdeling is veelal hetzelfde toelatingsbeleid van kracht voor leerlingen die willen doorstromen vanuit een andere vmbo-school als vanuit de eigen vmbo-school (paragraaf 3.3).
- De meerderheid van de scholen met een vmbo-afdeling geeft een advies over de vmbo-leerling die wil doorstromen naar 4-havo. De scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen gebruiken dit advies bijna altijd (paragraaf 3.4).
- Bij scholengemeenschappen met een havo-afdeling gelden veelal dezelfde overgangsnormen in de bovenbouw van het havo voor leerlingen die willen doorstromen vanuit een andere vmbo-school als vanuit dezelfde vmbo-school (paragraaf 3.5).
- Scholen gebruiken veelal hun website om te communiceren over het toelatingsbeleid (paragraaf 3.6).

Bekendheid met de toelatingscode

In het onderzoek hebben we gekeken in hoeverre de scholen bekend zijn met de toelatingscode. Over het algemeen zijn de meeste scholen bekend met de code. De zelfstandige vmbo-scholen zijn het minst bekend met de code. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Uit deze meting blijkt dat bijna driekwart van de scholen (redelijk) goed bekend is met de code en ongeveer één vijfde heeft er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van (zie Tabel 3.1). Een kleine groep (4%) heeft nog niet van de code gehoord. De verschillen tussen 2014 en 2016 zijn niet significant.

In 2016 zijn zelfstandige havo-scholen over het algemeen het best bekend (87%) met de code, gevolgd door scholengemeenschappen (81%). In 2014 waren scholengemeenschappen het meest bekend met de code (84%). De vmbo-scholen zijn het minst bekend met de toelatingscode: 49% van deze scholen is bekend met de code. In 2014 bedroeg dit percentage nog 64%.

Tabel 3.1 In hoeverre bent u bekend met de toelatingscode?

	Totaal 2012 (*n* = 316)	Totaal 2014 (*n* = 250)	Totaal 2016 (*n* = 272)	Vmbo scholen 2016 (*n* = 84)	School-gemeenschappen 2016 (*n* = 143)	Havo scholen 2016 (*n* = 45)
Ik ben (redelijk) goed bekend met de toelatingscode vmbo-havo.	75%	75%	71%	46%	81%	87%
Ik heb er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van.	20%	20%	23%	38%	17%	13%
Ik heb er nog nooit van gehoord.	5%	5%	4%	10%	1%	0%
Anders, namelijk	-	-	2%	6%	0%	0%

Het toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden (gl/tl) op de havo-scholen

Aan alle scholen met een havo-afdeling (zowel scholengemeenschappen als zelfstandige scholen) zijn zes inhoudelijke uitspraken betreft het toelatingsbeleid voorgelegd die afkomstig zijn uit de toelatingscode, zie Tabel 3.2[5]. De meeste scholen geven aan dat deze uitspraken voor hen van toepassing zijn. Een uitzondering is het terughoudend zijn in het stellen van toelatingscriteria. Voor het merendeel van de scholen is dit niet van toepassing.

In 2012 en 2014 zijn de inhoudelijke uitspraken ook aan scholen voorgelegd. De antwoorden uit 2012 en 2014 zijn opgenomen in Tabel 3.2. Deze resultaten dienen echter voorzichtig geïnterpreteerd te worden, vanwege aanpassingen in de antwoordcategorieën voor de meting van 2016. In 2012 en 2014 waren er drie antwoordcategorieën: ‘volledig voor ons van toepassing’, ‘niet voor ons van toepassing’ en ‘weet ik niet’. Voor de meting in 2016 is hier een vierde categorie aan toegevoegd, namelijk: ‘is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan’. Dit kan een vertekend beeld geven bij de percentages in Tabel 3.2. Waar scholen voorheen wellicht zouden antwoorden dat dit wel of niet van toepassing was, hebben zij nu mogelijk gekozen voor de optie dat zij hier nog aan werken. Dit maakt dat de percentages niet te vergelijken zijn ten opzichte van voorgaande jaren. De percentages in Tabel 3.2 geven enkel een indicatie aan en zijn daarom dan ook niet getest op significantie.

[5] Deze onderdelen zijn criteria uit de toelatingscode.

Tabel 3.2 Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn (% voldoen wij volledig aan)

	Scholen met havo-afdeling 2012 (*n* = 199)	Scholen met havo-afdeling 2014 (*n* = 193)	Scholen met een havo-afdeling 2016 (*n* = 188)
Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling.	93%	89%	82%
Wij betrekken het advies van de vmbo-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel.	99%	91%	91%
Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-scholen in overleg.	94%	85%	85%
Als we een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer.	74%	82%	84%
Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3.	73%	69%	74%
Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt.	71%	40%	41%

In de onderstaande tekst gaan wij kort in op de verschillen tussen de metingen.

In 2016 voert 82% van de scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling. Naast een toelatingsgesprek worden vmbo-scholen, in het kader van het toelatingsbeleid, geacht een advies te geven aan havo-scholen over vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar havo-4. Havo-scholen geven aan het advies van de vmbo-school te betrekken in het oordeel (91%) en bij een afwijkende mening in overleg te treden (85%). Op beide onderdelen is er een significant verschil gemeten tussen 2012 en 2014. Paragraaf 3.4 gaat verder in op het advies.

Een ruime meerderheid van de scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen (84%) geeft aan dat ze maximaal een 6,8 als eis stellen aan het gemiddelde eindexamencijfer op vmbo-niveau. Deze scholen hanteren dus een cijfereis die niet hoger is dan een 6,8. Hierin is geen significant verschil tussen zelfstandige scholen en scholengemeenschappen. Scholen die geen cijfereis van maximaal een 6,8 stellen zullen dus geen cijfereis of een hogere cijfereis stellen.

Ongeveer driekwart (74%) van de scholen met een havo-afdeling (zowel zelfstandige havo-scholen als scholengemeenschappen) hanteert dezelfde regels voor het doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen uit havo-3, dit is hoger dan in 2014. De overige 26% hanteert niet dezelfde regels, maar doet iets anders. Er is geen zicht op hoe deze scholen hun beleid vormgeven op dit onderdeel. Een aantal scholen geeft aan een doubleerverbod te hanteren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo, zie paragraaf 3.5.

In 2016 is het aantal scholen dat aangeeft terughoudend te zijn in het stellen van toelatingscriteria vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van 2014 (zie Tabel 3.2). In de groepsgesprekken in 2014 gaven scholen aan wel criteria te stellen omdat zij merkten dat leerlingen het anders niet redden op de havo.

Deze terughoudendheid is in de meting van 2016 door 42% van de scholengemeenschappen en 40% van de havo-scholen bevestigd. Hierbij is de meest genoemde reden door beide schooltypen dat het niet bijdraagt aan reële kansen van vmbo-gl/tl- leerlingen op de havo.

Uit Tabel 3.2 blijkt dat scholen nog niet voldoen aan één of meerdere onderdelen van de toelatingscode. Wel geeft iedere school aan dat er minimaal één onderdeel van de toelatingscode volledig van toepassing is. Een uitzondering daarop zijn drie respondenten die aangeven dat zij dit voor geen enkel onderdeel weten voor hun school. Er kan dus geconcludeerd worden dat iedere school minimaal één onderdeel van de toelatingscode hanteert.

Vervolgens hebben we gekeken naar hoeveel van deze onderdelen door scholen worden gehanteerd, zie Tabel 3.3. Hieruit blijkt dat scholen meestal vijf van de zes onderdelen hanteren (41% is het hoogste percentage).

Tabel 3.3. Aantal uitspraken uit Tabel 3.2 dat volledig van toepassing is voor een school

	Totaal (Scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen) (*n* = 188)	**Scholengemeenschappen met een havo-afdeling (*n* = 143)**	**Zelfstandige havo-scholen (*n* = 45)**
Alle zes uitspraken zijn volledig van toepassing	21%	20%	24%
Vijf uitspraken zijn volledig van toepassing	41%	45%	29%
Vier uitspraken zijn volledig van toepassing	24%	20%	36%
Drie uitspraken zijn volledig van toepassing	8%	8%	7%
Twee uitspraken zijn volledig van toepassing	3%	4%	0%
Eén uitspraak is volledig van toepassing	2%	1%	2%
Geen van de uitspraken zijn volledig van toepassing	2% (deze respondenten geven aan de vraag niet te kunnen beantwoorden)	1% (deze respondenten geven aan de vraag niet te kunnen beantwoorden)	2% (deze respondenten geven aan de vraag niet te kunnen beantwoorden)

Om meer inzicht te krijgen in de antwoorden die gegeven zijn tijdens de meting van 2016, biedt Tabel 3.4 een volledigere overzicht van de gegeven antwoorden op deze vraag.

Tabel 3.4 Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn (n = 188).

	Is niet voor ons van toepassing	Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt.	39%	17%	41%	3%
Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling.	6%	9%	82%	2%
Wij betrekken het advies van de vmbo-gl/tl-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel.	3%	2%	91%	4%
Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-gl/tl-school in overleg.	11%	2%	85%	3%
Als wij een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer.	13%	1%	84%	2%
Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo-gl/tl als voor leerlingen afkomstig uit havo-3.	17%	4%	74%	5%

Uit Tabel 3.4 blijkt dat de meeste onderdelen van de toelatingscode ook voor de meerderheid van de scholen volledig van toepassing is. Een uitzondering hierop is het eerst genoemde onderdeel uit Tabel 3.4, het terughoudend zijn in het stellen van toelatingscriteria. Bij dit onderdeel zijn de antwoorden meer verspreid over de antwoordcategorieën. Hierbij antwoordt 41% van de scholen dat dit volledig voor hen van toepassing is en 39% geeft aan dat dit niet van toepassing is voor de school. In vergelijking met de overige vijf voorgelegde onderdelen is dit een groter percentage scholen. De overige vijf onderdelen worden door meer scholen gehanteerd. Wel geeft 17% aan dat zij hier nog aan werken. Het ligt dan ook in de lijn der verwachting dat de 41% voor wie dit volledig van toepassing is in de toekomst nog toe zal nemen. 39% van de scholen die aangeven dat deze uitspraak voor hen niet van toepassing is hebben hier een toelichting bij gegeven. Hiervan zegt 78% (14 scholen) dat zij toelatingscriteria nodig vinden om reële kansen te kunnen bieden aan deze leerlingen.

Tevens blijkt dat de meerderheid (84%) van scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen die een cijfereis stellen, maximaal een 6,8 als eis stellen. In Tabel 3.5 staan de resultaten gesplitst naar scholengemeenschappen en zelfstandige havo-scholen. De verschillen zijn niet significant. Als toelichting geven 7 scholen aan dat de cijfereis op hun school lager ligt of dat zij de grens van een 6,8 slechts als richtlijn hanteren.

Tabel 3.5 Geef aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn: Als wij een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer.

	Scholengemeenschappen met een havo-afdeling (*n* = 143)	Zelfstandige havo-scholen (*n* = 45)
Is niet voor ons van toepassing.	12%	16%
Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan.	1%	0%
Is volledig voor ons van toepassing.	85%	82%
Weet ik niet.	2%	2%

Het toelatingsbeleid bij scholengemeenschappen

Naast de eerder genoemde mogelijke onderdelen uit het toelatingsbeleid is het ook van belang om te kijken of scholen hetzelfde toelatingsbeleid (inclusief procedure) hanteren voor vmbo-gediplomeerden die binnen de eigen scholengemeenschap doorstromen naar het havo, als voor leerlingen die afkomstig zijn van een andere vmbo-school. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Het grootste deel van de scholengemeenschappen hanteert hetzelfde toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden afkomstig uit eigen de school als voor vmbo-gediplomeerden uit een andere school. Binnen de groep scholen die aangeeft onderscheid te maken tussen leerlingen van binnen of buiten de eigen scholengemeenschap is er alleen ten aanzien van het gemiddelde examencijfer een substantiële groep minder streng voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap. Een genoemde reden hiervoor is dat de scholengemeenschappen zeggen een voorbereidingsprogramma te hebben voor de eigen leerlingen.

De vraag of hetzelfde toelatingsbeleid wordt gehanteerd voor vmbo-gediplomeerden uit de eigen school als leerlingen van een andere vmbo-school is aangepast ten opzichte van de tweede en derde monitor. Waar in Tabel 3.6 '- ' staat, gaat het om antwoordmogelijkheden die niet op dezelfde wijze zijn gesteld en daarom niet vergeleken kunnen worden.

Tabel 3.6 Wij hanteren hetzelfde toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden afkomstig uit de eigen school als leerlingen die van een andere vmbo-school komen

	Vmbo/havo-scholen 2012 (*n* = 140)	Vmbo/havo-scholen 2014 (*n* = 146)	Vmbo/havo-scholen 2016 (*n* = 144)
Is volledig voor ons van toepassing	89%	83%	85%
Is (nog) niet voor ons van toepassing	11%	15%	-
Is niet voor ons van toepassing	-	-	8%
Is niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	-	-	4%
Weet ik niet	0%	2%	3%

Uit het onderzoek blijkt dat in 2016 85% van de scholen binnen een scholengemeenschap met zowel een havo- als een vmbo-afdeling hetzelfde toelatingsbeleid hanteert voor leerlingen van de eigen school en leerlingen die vanuit een andere vmbo-school binnenstromen (zie Tabel 3.6). 8% van de scholen

geeft aan wel onderscheid te maken. 4% van de scholen maakt ook onderscheid, maar werkt hieraan. Ook in de eerdere metingen is deze vraag gesteld, daarbij gaf ook de meerderheid van de scholen (2012: 89% en 2014: 85%) aan geen onderscheid te maken.

Wij hebben gevraagd op welk onderdeel het toelatingsbeleid verschilt. Ten aanzien van de regels voor het doubleren geeft 67% van de scholen aan dat er gelijke regels zijn, 33% weet het niet. Wat betreft de eisen ten aanzien van het gemiddelde examencijfer worden gelijke (44%) en minder strenge eisen voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap (33%) gesteld, 22% weet het niet. Voor het betrekken van het advies van de vmbo-school geeft 78% van de scholen aan gelijke eisen te stellen en 22% dat zij strenger zijn voor leerlingen binnen de scholengemeenschap. Over het laatste onderdeel van het toelatingsbeleid, het toelatingsgesprek, zijn de meningen verdeeld: 3% van de scholen geeft aan minder streng te zijn voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap, 33% zegt even streng en 22% zegt dat zij strenger zijn voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap en 11% weet het niet.

De meeste havo-scholen binnen een scholengemeenschap lijken dus gelijke eisen te stellen aan leerlingen van binnen of buiten de scholengemeenschap. Binnen de groep scholen die aangeeft onderscheid te maken tussen leerlingen van binnen of buiten de eigen scholengemeenschap is er alleen ten aanzien van het gemiddelde examencijfer een substantiële groep minder streng voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap.

Aan de scholengemeenschappen met een vmbo- en havo-afdeling is gevraagd waarom zij een ander toelatingsbeleid voor vmbo-leerlingen hanteren die afkomstig zijn van een andere vmbo-school. De meeste scholen geven aan dat dit is omdat zij een eigen doorstroomprogramma hebben om de leerling voor te bereiden (3 scholen). Daarom worden er aan deze leerlingen andere eisen gesteld dan aan leerlingen van buitenaf die niet aan deze programma's deelnemen.

Tijdens de groepsgesprekken geven scholen aan dat dezelfde regels gelden voor leerlingen van buiten of binnen hun eigen school. Een voorbeeld van hoe een school dit aanpakt is het volgende: de scholen binnen een regio hebben een commissie waar alle leerlingen die willen overstappen uit die regio besproken worden. Op die manier worden 'twijfelgevallen' één keer besproken door dezelfde commissieleden en geldt de beslissing voor alle scholen in de regio. Deze commissie komt twee keer bij elkaar, voor de meivakantie (gebaseerd op schoolexamencijfers) en na het centraal eindexamen. In hun beslissing nemen zij de cijfers en adviezen van de vmbo-school in acht. Echter zijn er ook scholen die niet dezelfde regels hanteren.

Kwaliteit van het advies VMBO-GL/TL

In het kader van het toelatingsbeleid worden vmbo-scholen geacht een advies te geven aan havo-scholen over vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar havo-4. De meerderheid van de scholen geeft aan dat er vanuit de vmbo-school een advies wordt gegeven. Bijna alle scholengemeenschappen met een havo-afdeling of zelfstandige havo-scholen betrekt dit advies ook bij de toelating. Als het advies wordt gegeven, wordt dit dus ook gebruikt. De adviezen vanuit het vmbo in 2016 lijken meer te voldoen aan de verwachtingen van het havo in vergelijking met 2014, echter zijn deze verschillen niet significant. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Meer dan de helft (63%) van de scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen geeft aan dat (bijna) alle scholen met een vmbo-afdeling een dergelijk advies geven. In

paragraaf 3.2 geeft 91% van de scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen aan het verkregen advies ook te betrekken bij de toelating. In 2014 zei 59% van de scholen dat scholen met een vmbo-afdeling (bijna) altijd een advies gaven. Deze stijging van 4% ten opzichte van 2014 is niet significant.

Als we dezelfde vraag aan de vmbo-scholen stellen, geeft 68% aan dat zij een advies geven aan vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar het havo[6]. 7% van de scholen met een havo-afdeling geeft aan dat (bijna) geen van de vmbo-scholen advies geeft. Een vergelijkbare 8% van de scholen met een vmbo-afdeling (7 scholen) geeft aan inderdaad geen advies te geven. Ook geeft 8% aan hier nog niet aan te voldoen, maar hier aan te werken[7]. Twee scholen geven aan dit onderdeel niet belangrijk te vinden. Vier scholen hebben geen of nauwelijks ervaring met leerlingen die na het vmbo doorstromen naar havo.

In totaal geeft 96% van de scholengemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen aan dat het vmbo-advies voldoet aan de verwachting (in 2014 was dit 95%), maar dat 45% van de groep wel van mening is dat er mogelijkheden voor verbetering zijn (in 2014 was dit 47%). Een kleine groep scholen (3%) geeft aan dat het advies niet voldoet aan de verwachting (in 2014 was dit 8%). De adviezen van de vmbo-scholen lijken dus meer te voldoen aan de verwachtingen van de havo-scholen, echter zijn er geen significante verschillen ten opzichte van de meting uit 2014.

In de groepsgesprekken geven de aanwezigen aan dat het goed zou zijn om het advies betrouwbaarder te maken door bijvoorbeeld havodocenten feedback te laten geven op het advies van de vmbo-docenten. De vmbo-docenten die advies geven krijgen hier namelijk lang niet altijd feedback op en weten niet of hun advies passend is geweest of niet. Door er met elkaar over te spreken wordt de toeleverende school zich ook meer bewust over hoe zij zo een advies op moeten te stellen.

Overgangsnormen

We hebben ook gevraagd of scholen met een havo-afdeling voor vmbo-gediplomeerden andere overgangsnormen hanteren dan voor reguliere havo-leerlingen. De overgrote meerderheid van de scholengemeenschappen met een havo-afdeling of zelfstandige havo-scholen hanteert dezelfde overgangsnormen. De scholen waarbij dit niet zo is hanteren veelal een doubleerverbod voor vmbo-gediplomeerde leerlingen. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Net als uit de meting van 2012 en 2014 blijkt uit deze meting dat de meerderheid van de scholen met een havo-afdeling (96%) bij de overgang van havo-4 naar havo-5 dezelfde overgangsnormen hanteert voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo, zie Tabel 3.7. Zeven scholen (4%) hanteren wel verschillende overgangsnormen. Vier scholen geven aan dat zij een doubleerverbod hanteren voor leerlingen afkomstig van het vmbo. De ervaring van deze scholen is dat de vmbo-leerlingen die havo-4 moeten doubleren niet succesvol zijn op de havo. Door deze ervaringen hanteren deze scholen een doubleerverbod voor leerlingen die na het vmbo doorgestroomd zijn naar havo.

[6] In de vragenlijst is niet gevraagd waarom vmbo- en havo-scholen hierin verschillen.

[7] Deze antwoordcategorie is toegevoegd aan de meting van 2016 en daarom kan er bij deze vraag niet op significantie worden getest.

Tabel 3.7 Hanteert uw school verschillende overgangsnormen in leerjaar 4 voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van vmbo-gl/tl? Het gaat hierbij om de overgang van leerjaar 4 naar 5.

	Scholen met een havo-afdeling 2012 (*n* = 106)	Scholen met een havo-afdeling 2014 (*n* = 186)	Scholen met een havo-afdeling 2016 (*n* = 188)
Nee	95%	95%	96%
Ja	5%	5%	4%

Communicatie rondom het toelatingsbeleid

De code vraagt de scholen helder te communiceren over het toelatingsbeleid vmbo-havo en de procedures. Het gaat dan om de communicatie met belanghebbenden zoals de vmbo-leerlingen die willen doorstromen, hun ouders en de docenten van de toeleverende vmbo-scholen. Communicatie over het toelatingsbeleid verloopt bij de meeste scholen via de website van de school (74%), daarna volgen de schoolgids (56%) en informatiebrochures van de school (40%). 35% geeft aan op andere manieren te communiceren. De meerderheid hiervan (51%) houden informatieavonden of bespreken dit op ouderavonden en 28% verstrekken informatie via de mentor of decaan.

4. Vormgeving en verloop van het aansluitingsbeleid

Met betrekking tot de vormgeving en het verloop van het aansluitingsbeleid concluderen wij dat ondersteuning geboden wordt, maar dat scholen nog werken aan bepaalde punten om dit te verbeteren. Samengevat worden in dit hoofdstuk de volgende onderzoeksresultaten behandeld:

- Het grootste deel van de scholen biedt ondersteuning (paragraaf 4.1).
- De meeste scholen stemmen hun vakken op elkaar af en/of hebben een overstapprogramma of zijn van plan dit te doen. Een klein deel van de scholen zegt dit niet te gaan doen (paragraaf 4.2) .
- Scholen hebben vooral aandacht voor zelfstandig leren en planningsvaardigheden. Veel scholen werken er nog aan om leerlingen in het ontwikkelen van deze vaardigheden extra te ondersteunen (paragraaf 4.3).
- Het overgrote deel van de scholen met een vmbo-afdeling besteden aandacht aan de voorbereiding voor de overstap door middel van LOB en/of voorlichting (paragraaf 4.4).

Overleg en ondersteuning

Terwijl een meerderheid van vmbo- en havo-scholen in onderlinge afstemming extra ondersteuning en loopbaanoriëntatie biedt is er nog een relatief groot deel van de scholen die dit niet doet. De belangrijkste reden hiervoor is dat de scholen niet vinden dat dit bijdraagt aan reële kansen van vmbo-gl/tl leerlingen op het havo, het niet belangrijk vinden of het niet vinden bijdragen aan een hoger studierendement op het havo. Binnen de scholen zelf ligt het percentage dat aanvullende ondersteuning geeft aanzienlijk hoger. Geconcludeerd kan worden dat vooral binnen de school extra ondersteuning geboden wordt en dat dit in mindere mate in onderlinge afstemming met andere scholen gebeurt. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Havo-scholen en brede scholengemeenschappen met havo-afdeling

Evenals in 2014, geeft in 2016 een meerderheid van de havo-scholen (61%) aan extra inhoudelijke ondersteuning te bieden aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4 (zie Tabel 4.1). Iets meer dan de helft van de scholen met een havo-afdeling geeft aan in overleg te gaan met de vmbo-scholen over de loopbaanoriëntatie (51%), dit is geen significante stijging ten opzichte van 2014.

Tabel 4.1 Geef aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u volledig van toepassing waren.

	Scholen met havo-afdeling 2014 (*n* = 175)	Scholen met havo-afdeling 2016 (*n* = 188)
Wij bieden in onderlinge afstemming met de vmbo-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4	60%	61%
Wij bieden in overleg met vmbo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie op de vmbo-school	46%	51%

Vmbo-scholen en brede scholengemeenschappen met vmbo-afdeling

Evenals in 2014 geeft in 2016 de meerderheid van de brede scholengemeenschappen met een vmbo-afdeling en zelfstandige vmbo-scholen (61%) aan de loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo-leerlingen te verbeteren, zodat deze leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo (zie Tabel 4.2). Bijna de helft van deze scholen (48%) geeft aan in overleg met het havo extra inhoudelijke ondersteuning te bieden, waarbij geen verschil gevonden is tussen zelfstandige

vmbo-scholen en scholengemeenschappen. Dit percentage is significant lager dan in 2014[8]. Wel geeft in 2016 een derde van de scholen aan hieraan te werken. Daarnaast is in Tabel 4.3 te zien wat de scholen wel doen.

Als belangrijkste reden om geen extra inhoudelijke ondersteuning aan te bieden, geven vmbo-scholen aan dat ze dit niet bij vinden dragen aan reële kansen van vmbo-gl/tl leerlingen op de het havo (39%), het niet belangrijk te vinden (33%) of niet vinden bijdragen aan een hoger studierendement op het havo (27%).

Er is echter ook gevraagd in hoeverre scholen met een vmbo-afdeling leerlingen ondersteunen bij de keuze van het vakkenpakket. Hier liggen de percentages een stuk hoger dan de 48% van de scholen die hiervoor aangaf in overleg extra inhoudelijke ondersteuning te bieden. Dit kan komen door de formulering van de vraag, zie de eerste uitspraak in Tabel 4.2, waar de focus wellicht te veel gelegen heeft op de onderlinge afstemming. 90% van de scholen met een vmbo-afdeling biedt de mogelijkheid tot het doen van een zevende examenvak. 79% van de scholen stimuleert de leerlingen die willen overstappen hun vakkenpakket af te stemmen op het havo. Daarnaast besteedt 77% van deze groep scholen extra aandacht aan de pakketkeuze van de leerlingen die misschien willen doorstromen naar het havo.

Tabel 4.2 Geef aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u volledig van toepassing waren.

	Scholen met vmbo-afdeling 2014 (*n* = 189)	Scholen met vmbo-afdeling 2016 (*n* = 238)
We bieden waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.*	69%	48%
We verbeteren onze loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo-leerlingen zodat leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo.	62%	61%

Programmatisch-inhoudelijke aansluiting

Met betrekking tot de programmatisch-inhoudelijke aansluiting stemmen de meeste scholen vakken op elkaar af en/of hebben een overstapprogramma. Daarnaast geeft een groot deel van de scholen aan hier nog aan te werken, een klein deel van de scholen gaat dit niet doen. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

We hebben aan alle scholen met een vmbo- en/of havo-afdeling gevraagd op welke manier ze de programmatisch-inhoudelijke aansluiting vorm geven. In Tabel 4.3 staan de resultaten weergegeven. We zien dat vooral de vakinhoud van (enkele) vakken in de twee onderwijssectoren op elkaar is afgestemd (42%) of gaat worden (37%). Dit geldt ook voor de afstemming van de moeilijkheidsgraad van enkele vakken in beide onderwijstypen: op 34% van de scholen wordt dit al afgestemd en 40% van de scholen werkt hieraan. Beide vormen van programmatisch-inhoudelijke aansluiting gelden vooral voor de drie kernvakken: wiskunde, Nederlands en Engels. 45% van de scholen zegt op een andere manier ervoor te zorgen dat deze aansluiting beter verloopt. Het meest genoemd zijn aansluitingsprogramma's of overstapprogramma's.

[8] Significant: $X^2(4)= 18.49$, $p < .001$

Tabel 4.3 Op welke manier is de programmatisch-inhoudelijke aansluiting vorm gegeven (n = 270) ?

	Ja, doen we	Doen we nog niet, maar hier werken we aan	Doen we niet en gaan we ook niet doen	Weet ik niet
De vakinhoud van (enkele) vakken op het vmbo-gl/tl en havo is op elkaar afgestemd.	42%	37%	17%	4%
De moeilijkheidsgraad van (enkele) vakken op het vmbo-gl/tl en havo is op elkaar afgestemd.	34%	40%	19%	7%
Anders	45%	0%	5%	50%

In de groepsgesprekken komt sterk naar voren dat vooral het vak wiskunde-B een probleem is voor vmbo-leerlingen die overstappen naar het havo. Dit komt overeen met de hiervoor genoemde vakinhoudelijke afstemming, moeilijkheidsgraad van vakken en afstemming van vakkenpakket en profielkeuze. Leerlingen en scholen ervaren knelpunten met betrekking tot wiskunde B en andere natuurkunde-profiel-vakken zoals scheikunde, natuurkunde etc. Scholen lossen dit op door bijvoorbeeld een wiskunde-B-week te organiseren, leerlingen gedurende hun laatste vmbo-jaar een wiskunde-B boek te laten doorwerken, of hier aandacht aan te besteden in havo-kans-klassen of plus-klassen. De aanwezigen bij de groepsgesprekken geven aan dat het opvalt dat doorstromers minder natuurkundige vakken kiezen dan 'gewone' havo-leerlingen. Het probleem ligt niet alleen bij wiskunde. Scholen geven ook aan dat de grammatica van vreemde talen moeilijk is voor doorstromers.

Pedagogisch-didactische aansluiting

Met betrekking tot de pedagogisch-didactische aansluiting zien wij dat scholen vooral aandacht hebben voor de vaardigheden zelfstandig leren en planningsvaardigheden van leerlingen. Scholen geven echter ook aan dat zij nog werken aan deze vaardigheden bij de leerlingen. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Naast de programmatisch-inhoudelijke aansluiting, hebben we ook gevraagd naar de pedagogisch-didactische aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo. In Tabel 4.4 staat weergegeven hoe de vmbo- en havo-scholen dit aanpakken. De meeste scholen besteden extra aandacht aan zelfstandig leren en planningsvaardigheden (beiden 62%). Andere veel voorkomende manieren zijn extra aandacht besteden aan: het verwerken van grotere leerstofeenheden (46%), het verwerven, beoordelen, verwerken of presenteren van informatie (42%), reflectievaardigheden (41%) en het verwerken van abstractere leerstof (37%). In de categorie 'anders' noemen zes scholen een extra overstapprogramma. Daarnaast geven vijf scholen aan dit voor alle leerlingen te doen en niet specifiek voor vmbo-leerlingen of leerlingen die willen doorstromen.

Tabel 4.4 Op welke manier wordt er gezorgd voor een pedagogisch-didactische aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo (n = 270)?

	Ja, doen we	Doen we nog niet, maar hier werken we aan	Doen we niet en gaan we ook niet doen	Weet ik niet
Er is extra aandacht voor zelfstandig leren.	62%	23%	9%	7%
Er is extra aandacht voor planningsvaardigheden.	62%	23%	7%	8%
Er is extra aandacht voor de aansluiting bij het werktempo op het havo.	40%	38%	13%	10%
Er is extra aandacht voor het verwerken van grotere leerstofeenheden.	46%	35%	10%	8%
Er is extra aandacht voor het verwerken van abstractere leerstof.	37%	34%	15%	15%
Er is extra aandacht voor het omgaan met minder controle op huiswerk.	31%	31%	28%	10%
Er is extra aandacht voor het verwerven, beoordelen, verwerken of presenteren van informatie.	42%	30%	15%	13%
Er is extra aandacht voor onderzoeksvaardigheden.	28%	40%	19%	13%
Er is extra aandacht voor reflectievaardigheden.	41%	34%	13%	13%
Anders	10%	7%	6%	76%

Activiteiten ter voorbereiding op het vervolgonderwijs

Met betrekking tot de activiteiten worden de meeste leerlingen voorbereid door middel van LOB. De grootste activiteit is voorlichting geven. De stijging in activiteiten is significant in vergelijking met 2014. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Allereerst hebben we gevraagd of leerlingen specifiek worden voorbereid op het maken van een keuze tussen doorstroom naar het mbo of het havo binnen LOB. De vmbo-scholen doen dit (62%) of werken hieraan (26%). Er zijn 105 scholen die aanhebben gegeven hoe zij dit doen. De meeste scholen (30%) doen dit door voorlichting te geven tijdens LOB of via de decaan of mentor. 9% laat leerlingen meelopen op het mbo of op het havo en 7% heeft een voorbereidingsklas of programma.

Voor de leerlingen die willen doorstromen naar het havo geeft evenals in 2014 een ruime meerderheid van de scholen met een vmbo-afdeling (83%) aan activiteiten te organiseren voor vmbo-leerlingen die naar het havo willen doorstromen (zie Tabel 4.5). In 2012 lag het percentage scholen dat aangaf een activiteit te organiseren nog hoger (89%). Het verschil tussen de uitkomst van de meting in 2012 en 2014 is significant[9]. Het verschil tussen 2014 en 2016 is ook significant[10].

[9] Significant: $X^2(2)=7.3$, $p = .01$

[10] Significant: $X^2(2)=20.16$, $p = .01$

Tabel 4.5 Worden er door uw school activiteiten georganiseerd voor vmbo-gediplomeerden die naar het havo willen doorstromen ter voorbereiding op de overgang naar havo-4?

	Scholen met vmbo-afdeling 2012 (*n* = 279)	Scholen met vmbo-afdeling 2014 (*n* = 151)	Scholen met vmbo-afdeling 2016 (*n* = 238)
Ja*	89%*	80%*	83%*
Nee	11%	20%	17%

Tabel 4.6 geeft aan welke activiteiten scholen organiseren voor vmbo-gediplomeerden als voorbereiding op het havo. In 2016 is evenals in 2014 voorlichting de meest georganiseerde activiteit (73%). Het percentage bijlessen en extra begeleiding/ondersteuning tijdens lessen is ten opzichte van 2014 afgenomen. In 2016 is echter voor het eerst gevraagd naar het aanbieden van extra lessen, een individueel programma, kansklassen en een zomerschool. Daarom kan deze afname in bijlessen en extra begeleiding/ondersteuning niet getest worden op significantie. Een substantieel aantal scholen biedt deze nieuw gevraagde activiteiten aan. Tabel 4.6 geeft aan welke vormen van ondersteuning deze scholen bieden. Daarnaast is er een substantiële groep scholen die van plan is bovengenoemde activiteiten in de toekomst aan te bieden.

Tabel 4.6 Welke activiteiten worden georganiseerd voor vmbo-leerlingen ter voorbereiding op het havo? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Scholen met vmbo-afdeling 2016 (*n* = 238)
Bijles	25%
Extra begeleiding/ondersteuning tijdens de lessen	40%
Voorlichting	73%
Extra lessen	29%
Individueel programma	17%
Aparte klassen (o.a. kansklassen)	11%
Extra schoolweken in de zomerperiode om kennishiaten weg te werken	6%
Anders namelijk	10%

Tijdens de groepsgesprekken geven de aanwezigen aan dat zij doorstroomklassen, kansklassen en trajecten hebben als activiteiten voor hun leerlingen zodat er een goede aansluiting bestaat tussen vmbo en havo. Leerlingen die in een dergelijke klas of traject zitten worden goed voorbereid op het havo.

Een voorbeeld van een traject: een eenjarig traject voor vmbo-4 leerlingen die extra vakken volgen (kern- en profiel relevante vakken) en een motivatiebrief opstellen. Op deze manier proberen de scholen te werken aan het bieden van reële kansen. De ervaring leert dat niet elke goede vmbo-leerling een goede havo-leerling is. Op deze manier trachten de scholen ervoor te zorgen dat leerlingen een weloverwogen keuze maken voor het havo. Het traject kost namelijk extra energie en alleen gemotiveerde leerlingen gaan daarvoor. Dit is een positief beeld, geven de scholen aan. Een deel van de doorstromers waren leerlingen die niet goed weten wat te gaan doen na de vmbo en uit uitstelgedrag naar het havo doorstromen. Door een motivatiebrief te schrijven beseffen leerlingen beter of het iets voor hen is.

"*In een dergelijk traject worden talenten die latent aanwezig zijn verder ontwikkelt*" (aanwezige groepsgesprek).

Er zijn ook scholen die leerlingen extra input geven in de week na de centrale examens en voor de zomervakantie begint. Hier krijgen zij les in kernvakken. Als laatste voorbeeld is er een school waar ze een vak geven waarbij leerlingen naar bedrijven gaan en daar stagelopen. Zo krijgen zij meer mee van het vak in het werkveld, wat ook positief is voor mbo's. Tijdens deze stage kan het werkveld laten zien wat interessant is aan het vak en het werkveld. Dit kunnen voor vmbo-leerlingen redenen zijn om door te stromen naar het mbo.

5. Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen

Met betrekking tot de samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen concluderen wij dat scholen veel doen, maar dat dit nog niet veel in samenwerking met andere scholen gebeurt. De samenwerking die er wel is vindt vooral plaats binnen het eigen bestuur. Samengevat worden in dit hoofdstuk de volgende onderzoeksresultaten behandeld:

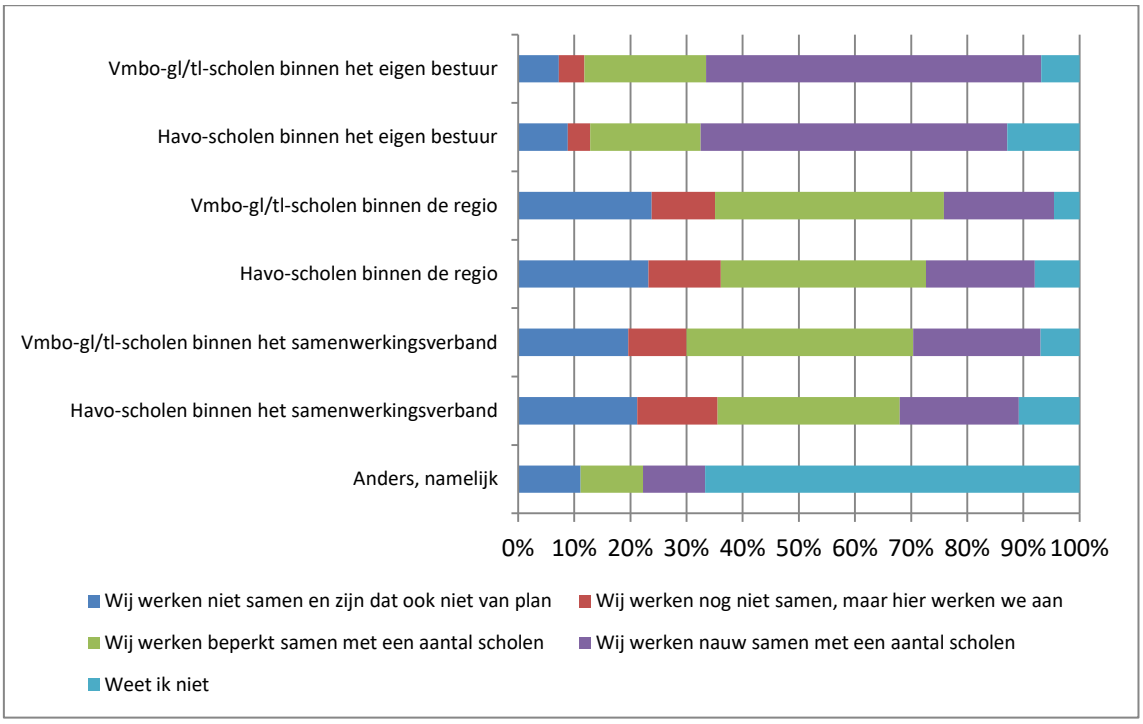
- Samenwerking vindt vooral binnen eigen bestuur plaats en gaat meestal over het toelatingsbeleid (paragraaf 5.1).
- De meerderheid van de scholen (70% van de havo-scholen en 80% van de vmbo-scholen) is tevreden over de samenwerking, vooral de samenwerking binnen eigen bestuur (paragraaf 5.2).

Samenwerking

Met betrekking tot samenwerking tussen scholen vindt dit vooral plaats binnen het eigen bestuur en gaat dit voornamelijk over de toelating. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Het is de bedoeling dat scholen (meer) met elkaar gaan samenwerken als het gaat om het aansluitings- en toelatingsbeleid, en dat de scholen uit één voedingsgebied onderling afspraken maken over de invulling van loopbaanoriëntatie en -begeleiding en de programmatische aansluiting tussen vmbo en havo. Grafiek 5.1 laat zien in hoeverre de vmbo- en havo-scholen en brede scholengemeenschappen nu al met andere scholen samenwerken op het op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid. Scholen (vmbo-scholen, havo-scholen, brede scholengemeenschappen) werken vooral nauw samen met de vmbo-scholen (60%) en havo-scholen (55%) binnen hun bestuur (zie Grafiek 5.1). Een vijfde van de scholen werkt ook nauw samen met vmbo-scholen (20%) en havo-scholen (19%) binnen de regio. Binnen het samenwerkingsverband werkt ook ongeveer een kwart van de scholen nauw samen met vmbo-scholen (23%) of havo-scholen (21%).

Grafiek 5.1 In hoeverre werkt uw school samen met de hieronder genoemde scholen op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid? (n = 265)

De samenwerking van havo-scholen met vmbo-scholen heeft vooral betrekking op de invulling van het toelatingsbeleid (60%) en afspraken over de toelatingsprocedure die havo-scholen hanteren (60%). 10% van de scholen geeft aan dat dit voor hen nog niet van toepassing is, maar dat zij hieraan werken. Afspraken over de kwaliteit van het advies van vmbo-gl/tl-scholen over hun leerlingen die door willen stromen naar havo 4 worden door 41% van de scholen gemaakt, 40% geeft aan dat zij geen afspraken maken over de kwaliteit van het advies. 47% van de havo-scholen geven aan dat zij nog geen specifieke plannen hebben voor verdere samenwerking. 66% geeft aan dat zij gaan overleggen over de hierboven genoemde punten.

Uit de groepsgesprekken blijkt dat scholen vooral afspraken hebben met andere scholen in hun regio. De aanwezigen geven aan dat dit makkelijker is dan afspraken met een samenwerkingsverband, omdat dat soms zo ver verspreid over ligt. Ook grote schoolbesturen bestrijken soms een grote regio. Hiervoor is samenwerking binnen de regio ook niet voor alle scholen vanzelfsprekend. De aanwezigen geven aan dat de belangrijkste reden voor het samenwerken leerlingen zijn die een overstap maken. Als zij een leerling ontvangen van een andere school dan zullen zij een samenwerking of minstens een overleg aangaan met deze school, onafhankelijk van het bestuur, regio of samenwerkingsverband.

Vice versa geven vmbo-scholen aan dat zij samenwerken met havo-scholen. De meeste scholen geven aan dat zij afspraken maken met elkaar over de toelatingsprocedure die havo-scholen hanteren (50%), gevolgd door afspraken over de invulling van het toelatingsbeleid (46%) en de kwaliteit van het advies van vmbo-scholen (45%). 17% van de vmbo-scholen geeft aan dat zij geen specifieke plannen hebben, 75% geeft aan dat zij plannen gaan maken voor de hierboven genoemde punten.

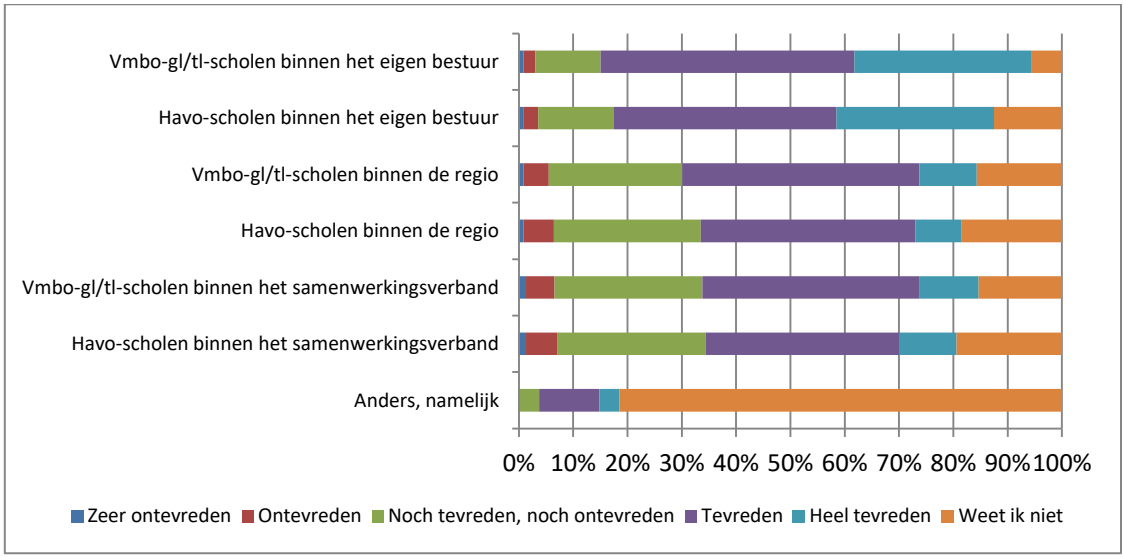
Tevredenheid

De meerderheid van de scholen is tevreden over de samenwerking, vooral de samenwerking binnen eigen bestuur. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

We hebben de scholen die hebben aangegeven beperkt of nauw samen te werken met andere scholen gevraagd hoe tevreden zij zijn over deze samenwerking (zie grafiek 5.2).

Scholen zijn het meest tevreden over de samenwerking met scholen binnen het eigen bestuur; van de vmbo-scholen zegt 80% (heel) tevreden te zijn en bij de havo-scholen ligt dit percentage op 70%. Over de samenwerking met scholen binnen de regio en het samenwerkingsverband zijn de scholen iets minder tevreden, maar nog steeds zegt tweederde (55% - 61%) (heel) tevreden te zijn met de samenwerking met deze scholen.

Grafiek 5.2 Hoe tevreden bent u over de samenwerking op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid (n = 236)?

Uit de groepsgesprekken kwam een voorbeeld naar voren van een regio waar zij met alle scholen regels hebben opgesteld, om zo samen te werken op een eenduidige manier en ouders niet kunnen gaan 'shoppen' bij andere scholen. Er wordt hier gewerkt met een commissie en criteria (zie hieronder voorbeelden):

1) Leerlingen moeten een instapmodule van vakken volgen
2) Leerlingen moeten een gesprek met hun vmbo-mentor hebben over hun ambities
3) Alle leraren die de leerling lesgeven stemmen over de leerling
4) Gemiddeld moet de leerling voor alle vakken een 6,5 hebben

Daarnaast worden aanvullende criteria genoemd door andere scholen: leerlingen moeten zich oriënteren op het mbo, moeten een dag meelopen op het havo en/of naar een speciale mentor die zich bezig houdt met alle vmbo-leerlingen die over willen stappen.

De belangrijkste doelstelling van de code was onderling goede afspraken. Voor de scholen is dit ook de grootste verworvenheid van de toelatingscode; er zijn onderling goede afspraken gemaakt.

6. Knelpunten

Met betrekking tot knelpunten wordt geconcludeerd dat scholen weinig knelpunten ervaren of verwachten in de toekomst. Samengevat worden in dit hoofdstuk de volgende onderzoeksresultaten behandeld:

- De meerderheid van de scholen ervaart geen knelpunten. Als zij wel knelpunten ervaren gaat dit meestal over het aansluitingsbeleid. Het aantal scholen dat knelpunten ervaart is gestegen ten aanzien van 2014 (paragraaf 6.1).
- Voor de toekomst voorzien de meeste scholen geen knelpunten. Scholen die wel knelpunten verwachten, verwachten dat dit betrekking heeft op het aansluitingsbeleid. Het aantal scholen dat knelpunten verwacht is significant toegenomen ten opzichte van 2014 (paragraaf 6.2).

De meerderheid van de scholen geeft aan geen knelpunten te ervaren of te verwachten voor de toekomst. Als zij dit wel ervaren gaat het over het aansluitingsbeleid. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Huidige knelpunten

Scholen kunnen bij de in- en uitvoering van de toelatingscode vmbo-havo allerlei knelpunten ervaren. De scholen zijn door ons bevraagd of en waar zij knelpunten ervaren. 63% geeft aan geen knelpunten te ervaren, zie Tabel 6.1. Het aantal scholen in 2016 dat knelpunten ervaart is significant toegenomen ten opzichte van 2014[11]. De meest genoemde knelpunten hebben te maken met het aansluitingsbeleid (18% van de scholen geeft dit aan). Dit wordt het meeste aangegeven door scholengemeenschappen (74%), in vergelijking met vmbo-scholen (14%) en havo-scholen (12%). De aansluiting levert significant meer knelpunten op in vergelijking met de toelating[12].

Een knelpunt genoemd door een respondent: ‘Ik voorzie problemen met de afstemming van het vakkenaanbod vmbo en havo. Het niveau van leerlingen die willen instromen zal te veel verschillen van elkaar als iedere leerling het recht heeft om door te stromen. Ik voorzie dan een onorganiseerbare 4 havo’.

We hebben de scholen ook gevraagd waar de knelpunten zich bevinden. Op het gebied van het aansluitingsbeleid ervaren de scholen (18%) knelpunten op het gebied van (in de volgorde van meest naar minst genoemd):

- De vakinhoudelijke afstemming tussen vmbo-gl/tl en havo.
- De afstemming van de moeilijkheidsgraad van de vakken tussen vmbo-gl/tl en havo.
- De afstemming vakkenpakket en pakketkeuze tussen vmbo-gl/tl en havo.
- De voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een andere didactische benadering op het havo.
- De pedagogisch-didactische benadering op vmbo-gl/tl en havo.
- De organisatie van het aansluitingsbeleid.
- De samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
- Voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een gerichte opleidingskeuze en loopbaanoriëntatie (LOB)

De scholen die aangegeven hebben knelpunten te ervaren bij het toelatingsbeleid (8%), geven aan dat zij knelpunten ervaren op het gebied van (in de volgorde van meest naar minst genoemd):

---

11 Significant verschil: $X^2(3)= 4.17$, $p = .02$

12 Significant verschil: $X^2(1)= 5.29$, $p = .02$

- Het aanpassen van het toelatingsbeleid zodat dit aansluit bij de toelatingscode vmbo-havo.
- Het organiseren van het toelatingsbeleid.
- De communicatie over het toelatingsbeleid.

Tabel 6.1 Ervaart uw school knelpunten bij de in- en uitvoering van de toelatingscode vmbo-havo?

	2012 (*n* = 191)	2014 (*n* = 228)	2016 (*n* = 272)
Nee, wij ervaren geen knelpunten.	61%	72%	63%
Ja, vooral m.b.t. het toelatingsbeleid*	6%	9%	8%
Ja, vooral m.b.t. het aansluitingsbeleid*	24%	12%	18%
Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het* aansluitingsbeleid	9%	7%	11%

Toekomstige knelpunten

Naast de huidige knelpunten, hebben we ook gevraagd in hoeverre de scholen in de toekomst knelpunten verwachten. De scholen laten hier hetzelfde beeld zien als de knelpunten die zij nu ervaren. Ook hier is het aantal scholen in 2016 dat knelpunten verwacht significant toegenomen ten opzichte van 2014[13]. De meeste scholen (63%) gaven aan in de toekomst geen knelpunten te verwachten, zoals te zien in Tabel 6.2. Als de scholen knelpunten verwachten is dit met betrekking tot het aansluitingsbeleid. Hier geldt hetzelfde als bij de huidige ervaren knelpunten: de meeste scholengemeenschappen gaven aan knelpunten te ervaren met betrekking tot het aansluitingsbeleid (59%), in vergelijking met vmbo-scholen (24%) en havo-scholen (18%).

Als scholen in de toekomst problemen verwachten dan is dat vooral bij het aansluitingsbeleid.
Op het gebied van het aansluitingsbeleid verwachten de scholen knelpunten op het gebied van (in de volgorde van meest naar minst genoemd):

- De vakinhoudelijke afstemming tussen vmbo-gl/tl en havo.
- De afstemming van de moeilijkheidsgraad van de vakken tussen vmbo-gl/tl en havo.
- De pedagogisch-didactische benadering tussen vmbo-gl/tl en havo.
- De voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een andere didactische benadering op het havo.
- De afstemming van vakkenpakket en pakketkeuze tussen vmbo-gl/tl en havo.
- De organisatie van het aansluitingsbeleid.
- De samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
- Voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een gerichte opleidingskeuze en loopbaanoriëntatie (LOB).

Bij het toelatingsbeleid verwachten de scholen knelpunten op het gebied van (in de volgorde van meest naar minst genoemd):

- Het aanpassen van het toelatingsbeleid zodat dit aansluit bij de toelatingscode vmbo-havo.
- De organisatie van het toelatingsbeleid.
- De communicatie over het toelatingsbeleid.

Daarnaast hebben een klein aantal scholen ook andere aspecten genoemd, zoals een drempelloze overstap en niveauverschillen tussen vmbo en havo.

[13] Significant verschil: $X^2(3)= 4{,}17$, $p = 0{,}02$

Tabel 6.2 Verwacht uw school in de toekomst tegen knelpunten aan te lopen?

	2012 (*n* = 191)	2014 (*n* = 227)	2016 (*n* =272)
Nee	91%	73%	63%
Ja, vooral m.b.t. het toelatingsbeleid*	1%	8%	8%
Ja, vooral m.b.t. het aansluitingsbeleid*	9%	12%	18%
Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid*	0%	7%	11%

7. Klachten

Aan de scholen is gevraagd hoeveel klachten zij hebben ontvangen met betrekking tot de toelatingsbeleid van de school. Wij concluderen dat scholen weinig klachten ontvangen. Samengevat worden in dit hoofdstuk de volgende onderzoeksresultaten behandeld:

- Scholen ontvangen weinig klachten. Als ze wel klachten kregen ging dit meestal over de toelating van leerlingen.

Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

Aan havo-scholen en scholengemeenschappen met een havo-afdeling hebben we gevraagd of zij in het schooljaar 2015-2016 formele klachten hebben ontvangen over het toelatingsbeleid van hun school. 7% van deze scholen geven aan een formele klacht te hebben ontvangen. De scholen die klachten kregen, ontvingen gemiddeld één klacht. In totaal geeft 31% van de scholen die een klacht hebben ontvangen aan dat de klachten betrekking hadden op de toelatingseisen en 38% van de scholen noemt de toelatingsprocedure als oorzaak van de klachten. Van de scholen die klachten ontvangen hebben noemen alle scholen dat de toelatingseisen en de procedure de bron was van de klachten. Drie scholen benoemen nog dat zij klachten kregen omdat leerlingen wilden doorstromen maar niet aan de toelatingseisen voldeden.

In totaal geeft 77% van de scholen aan dat de klachten kwamen van ouders van vmbo-leerlingen. Bij één school ging het om een leerling die vanuit het ROC wilde instromen op het havo.

8. Effecten van de toelatingscode

De toelatingscode is afgesloten voor een periode van vier jaar: van augustus 2012 tot augustus 2016. In deze laatste meting kunnen we de balans opmaken: wat zijn de effecten van de toelatingscode? We zijn ons er van bewust dat het moeilijk is om causale verbanden vast te stellen, aangezien het hier gaat om gepercipieerde effecten. Daarnaast is er de afgelopen vier jaar veel veranderd in het landelijk beleid (denk aan invoering van de rekentoets en de kernvakken regeling). We hebben in de vragenlijst een aantal vragen gesteld over wat volgens de betrokkenen de effecten van de toelatingscode zijn geweest op het aansluitings- en toelatingsbeleid.

We bespreken hieronder allereerst de mogelijke effecten die betrokkenen zien op de aansluiting tussen vmbo en havo. Vervolgens kijken we naar de mogelijke effecten van de toelatingscode op de leerlingen. Samengevat worden in dit hoofdstuk de volgende onderzoeksresultaten behandeld:

- De meeste scholen zien effecten van de toelatingscode met betrekking tot samenwerking en aanpassingen in het beleid (paragraaf 8.1).
- Effecten op leerlingen blijken vooral te zijn dat de toelatingscriteria zijn aangepast naar aanleiding van de toelatingscode (paragraaf 8.2).

Effecten op de aansluiting

De meeste scholen zien de toelating van leerlingen als een gedeelde verantwoordelijkheid. De meerderheid van de scholen geeft aan dat de toelatingscode heeft geleid tot een betere samenwerking en afspraken rondom het toelatingsbeleid. Ook hebben de meeste scholen naar aanleiding van de toelatingscode hun beleid hierop aangepast. Echter geeft een aanzienlijk deel van de scholen ook aan dat deze effecten niet bereikt zijn of dat zij dit niet weten of dat dit door de toelatingscode komt. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

De toelating van leerlingen wordt als een gedeelde verantwoordelijkheid gezien in de toelatingscode. 54% van de ondervraagde scholen (alle scholen: vmbo- en havo-scholen en brede scholengemeenschappen) geeft aan dat dit ook daadwerkelijk zo is. 26% van de scholen weet het niet en 15% geeft aan dit niet als gedeelde verantwoordelijkheid te zien. De scholen die aangeven dat dit niet als een gedeelde verantwoordelijkheid wordt gezien geven hiervoor als belangrijkste reden dat er grote verschillen zijn tussen scholen en er geen of nauwelijks overleg plaats vind. Hierdoor ontstaat er geen gemeenschappelijke visie en beleid. De tweede belangrijkste gegeven reden dat dit niet als een gedeelde verantwoordelijkheid wordt gezien is omdat leerlingen intern doorstromen. 4% van de scholen geeft aan dat dit anders ligt. De meest genoemde reden is dat er al basisafspraken zijn gemaakt tussen de scholen.

Om te bekijken of scholen effecten zien van de toelatingscode op de aansluiting tussen vmbo en havo hebben we respondenten een aantal uitspraken voorgelegd. Deze uitspraken zijn gebaseerd op de belangrijkste knelpunten rond de aansluiting vmbo-havo[14], zie Grafiek 8.1

Twee uitspraken worden sterk instemmend beantwoord en schrijven verbeteringen toe aan de introductie van de toelatingscode: ‘De toelatingscode heeft geleid tot een (betere) samenwerking tussen vmbo-gl/tl en havo’ (50%) en ‘De toelatingscode heeft geleid tot gezamenlijke afspraken tussen scholen over het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure van havo-scholen’ (61%).

[14] Deze punten komen voort uit de opsomming van belangrijkste knelpunten rondom de aansluiting en de checklist aansluiting uit de Handreiking aansluiting vmbo-havo (VO-raad, 2014)

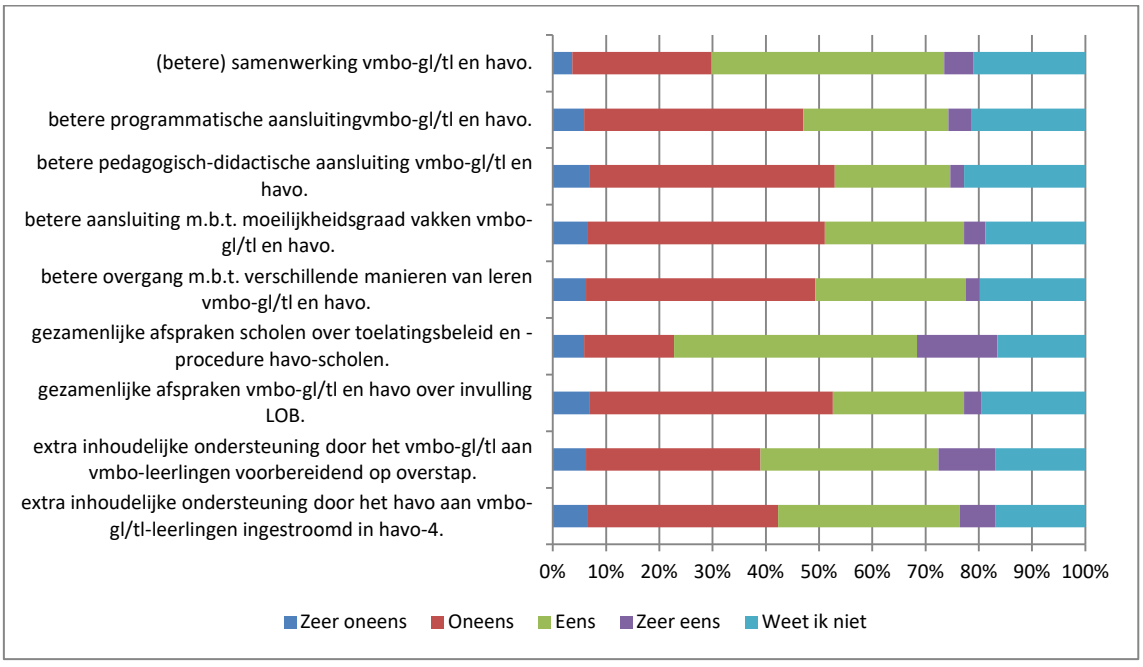
Van de scholen heeft 51% aangegeven dat de toelatingscode geleid heeft tot aanpassing in toelating- en aansluitingsbeleid.

Een vijfde van de havo-scholen zegt echter niet te weten of de toelatingscode tot de genoemde effecten heeft bijgedragen. Een aanzienlijk deel van de scholen (30% tot 53%) geeft aan het (zeer) oneens te zijn met de uitspraken over de effecten. De scholen zijn van mening dat de pedagogisch-didactische aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo niet beter is geworden, dat de aansluiting wat betreft de moeilijkheidsgraad van de vakken in vmbo-gl/tl en havo niet is verbeterd en er geen betere overgang is gekomen wat betreft de verschillende manieren van leren tussen vmbo-gl/tl en havo.

Over de volgende twee uitspraken wordt door de scholen (vmbo- en havo-scholen en scholengemeenschappen) geen duidelijke richting: 'De toelatingscode heeft geleid tot extra inhoudelijke ondersteuning door het vmbo-gl/tl aan vmbo-leerlingen die zich voorbereiden op de overstap naar havo-4' (39% oneens tot zeer oneens, 44% eens tot zeer eens) en 'De toelatingscode heeft geleid tot extra inhoudelijke ondersteuning door het havo aan vmbo-gl/tl-leerlingen die zijn ingestroomd in havo-4' (43% en 41% respectievelijk).

We hebben alle vmbo-scholen en scholengemeenschappen met een vmbo-afdeling een extra uitspraak voorgelegd: of door de toelatingscode vmbo-gl/tl-leerlingen beter voorbereid zijn op het maken van een gerichte opleidingskeuze. Hier gaf 43% van de scholen aan dat zij het hiermee oneens tot zeer oneens zijn, 22% is eens tot zeer eens.

Grafiek 8.1 De toelatingscode heeft geleid tot …. (n = 272)

Tot slot is er ruimte gegeven aan de respondenten voor opmerkingen. In totaal hebben 50 scholen hier een opmerking gegeven. Het meest genoemd wordt door de scholen dat zij willen dat de toelatingscode gehandhaafd blijft omdat zij geen onbeperkte instroom willen. Een drempelloze overgang zien zij als ongewenst en geven daarbij aan dat een doorstroom naar havo niet voor alle vmbo-leerlingen is

weggelegd. Een deel van deze 50 scholen geeft aan dat er al goede afspraken waren over de overgang van vmbo naar havo. Door de toelatingscode zijn deze afspraken niet of enigszins gewijzigd.

Uit de groepsgesprekken blijkt dat de toelatingscode eenduidigheid in de regio opgeleverd heeft. De aanwezigen geven aan dat de eenduidigheid het grootste winstpunt is geweest na de invoering van de toelatingscode. De scholen kunnen nu op dezelfde manier criteria 'verkopen' aan ouders en leerlingen. Echter zijn er nog steeds scholen die zich niet houden aan de regels die in een regio zijn opgesteld. Een ander effect van de toelatingscode is dat scholen hun monitoring hebben verscherpt. Vmbo-scholen monitoren hun leerlingen dan al in de onderbouw zodat ze weten hoe goed de leerlingen presteren en eventueel naar het havo zouden kunnen gaan als zij dat willen.

Effecten op leerlingen

Ook hebben we scholen gevraagd naar hun perceptie over mogelijke effecten van de toelatingscode op de leerlingen. Allereerst is gekeken of er veranderingen zijn in de doorstroming van leerlingen van vmbo naar havo-4 en de toelating van vmbo-gediplomeerden in havo-4 sinds de invoering van de code. Deze gegevens zijn gebaseerd op voorlopige cijfers. Na een daling in het aantal doorstromers in het jaar 2013/2014, zien we in het jaar 2014/2015 dat de daling gestopt is en deze inmiddels is omgebogen tot een stijging (Inspectie van het onderwijs, 2015)[15].

Over de effecten van de toelatingscode op de leerlingen kan geconcludeerd worden dat veranderingen in de doorstroom wellicht te maken hebben met de andere eisen die nu gesteld worden (zoals de cijfereis). Ook bijna de helft van de havo-scholen zegt de toelatingscriteria aan te hebben gepast waardoor het aantal toegelaten vmbo-gediplomeerden is veranderd. Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

De meeste van de ondervraagde scholen in ons onderzoek geven aan niet te weten waardoor de ontwikkelingen in doorstroom en toelating veroorzaakt worden. Zie Tabel 8.2 voor de percentages van vmbo- en havo-scholen. Het lijkt er dus op dat deze vraag te lastig is geweest voor de scholen om te beantwoorden of dat zij niet het gedurfd hebben om verbanden te leggen. Een mogelijke verklaring is dat de code al vier jaar geleden is ingevoerd. Dit maakt het wellicht lastig voor respondenten om deze vergelijking nog te maken. Daarnaast geeft 23% van de scholen met een vmbo-afdeling aan dat deze veranderingen komen door het toelatingsbeleid. Als toelichting wordt hier genoemd dat dit komt door andere eisen die nu gesteld worden (waaronder de cijfereis).

De havo-scholen die aangaven dat het aantal toegelaten vmbo-gediplomeerden is veranderd, hebben we gevraagd hoe zij met deze veranderingen in toelating zijn omgegaan. Bijna de helft van deze scholen (41%) geeft aan de toelatingscriteria te hebben aangepast. Daarnaast heeft 36% de eisen ten aanzien van het gemiddeld eindexamencijfer aangepast. 40% van de scholen zegt de inhoud van het toelatingsgesprek aan te passen, 10% van de scholen besteed meer aandacht aan voorbereidingsprogramma's en 9% van de scholen werkt op een andere manier samen met vmbo-scholen. 14% van deze scholen zegt geen verandering te hebben doorgevoerd.

[15] Inspectie van het onderwijs (2015). De Staat van het Onderwijs onderwijsverslag 2014/2015.

Tabel 8.2 Hoe komt het dat er veranderingen zijn in de doorstroming en toelating?

	Totaal scholen met vmbo-afdeling (*n* = 238)	Totaal scholen met havo-afdeling (*n* = 188)
Weet ik niet	36%	60%
Anders, namelijk	33%	35%
Door aanpassing van het toelatingsbeleid, namelijk	23%	5%
Door aanpassing van het aansluitingsbeleid, namelijk	11%	1%

Daarnaast is aan de havo-scholen en scholengemeenschappen met een havo-afdeling gevraagd of zij nog andere veranderingen gemerkt hebben. Tabel 8.3 geeft weer dat het aantal doublures en geslaagden gelijk gebleven zijn op de meeste scholen (55% voor beiden). Daarnaast geeft 18% van de scholen aan dat het aantal doublures is afgenomen. Met betrekking tot het aantal geslaagden geven nog 22% van de scholen aan dat het aantal geslaagden is toegenomen.

Tabel 8.3 Zijn er veranderingen in de doorstroming en toelating (n = 188)?

	Ja, aantal is toegenomen	Nee, aantal is gelijk gebleven	Ja, aantal is afgenomen	Weet ik niet
In het aantal doublures	9%	55%	18%	19%
In het aantal geslaagden	22%	55%	6%	17%
Andere veranderingen, namelijk	4%	21%	0%	75%

De scholen geven aan dat deze veranderingen komen door de aanpassing van het toelatingsbeleid (51%) en het aansluitingsbeleid (24%). Daarnaast noemen een klein aantal scholen dat dit komt door betere begeleiding (4 scholen) en gemotiveerdere leerlingen (3 scholen).

Zij gaan om met de veranderingen door de inhoud van de toelatingsgesprekken aan te passen (43%) en de toelatingscriteria aan te passen (42%). Daarnaast geeft 18% aan dat zij de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer uit de toelatingscode naar boven aanpassen, 9% dat zij deze naar beneden aanpassen. 15% van de scholen geeft aan dat zij op een andere manier samenwerken met vmbo-gl/tl-scholen. Binnen de antwoordmogelijkheid ‘anders, namelijk’ noemen de meeste scholen (8 scholen) dat zij nu betere begeleiding en voorbereiding bieden. Vijf scholen geven aan geen aanpassingen te hebben gedaan.

9. Toekomst van de overgang tussen vmbo en havo

De toelatingscode vmbo-gl/tl-havo heeft een tijdelijk karakter en is sinds augustus 2016 afgelopen. Inmiddels heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen, waarin de regering verzocht wordt om leerlingen met een vmbo-tl of vmbo-gl diploma, het recht te geven door te stromen naar het havo. Leerlingen krijgen dan mogelijk een automatisch doorstroomrecht om met een vmbo-gl/tl diploma naar het havo mogen. Ten tijde van de eerste twee metingen was deze motie nog niet aan de orde. Dit hoofdstuk gaat over de situatie na het aflopen van de toelatingscode en de mogelijke invoering van een doorstroomrecht.

Samengevat worden in dit hoofdstuk de volgende onderzoeksresultaten behandeld:

- De meerderheid van de scholen geeft aan dat er een goede aansluiting is tussen het vmbo en het havo. Een deel van de scholen wil hier nog verder aan werken.
- Het is de wens van de meeste scholen dat de toelatingscode van kracht blijft totdat het doorstroomrecht is ingevoerd.
- Een deel van de scholen geeft aan dat het doorstroomrecht niet wenselijk is.

Hieronder gaan wij gedetailleerder in op de resultaten.

De eerste vraag heeft betrekking op de kwaliteit van de aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo. Als leerlingen een automatisch doorstroomrecht krijgen, dan moet deze aansluiting goed functioneren. De antwoorden op deze vraag staan weergegeven in Tabel 9.1.

Een meerderheid van de scholen (57%) geeft aan dat er al sprake is van een goed functionerende aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo, 22% geeft aan dit binnen twee jaar gerealiseerd te hebben. 9% van de scholen geeft aan dat zij hier nog mee moeten starten. 12% van de scholen heeft voor de optie ‘anders’ gekozen. Uit 48% van deze ‘anders’ antwoorden (19 scholen) blijkt dat er een goede aansluiting is, dankzij de toelatingscode. 20% van deze scholen noemen dat deze aansluiting nooit helemaal goed zal worden, omdat er verschillen bestaan tussen het vmbo en havo (werktempo, vakinhoud) en dat een overstap niet voor alle vmbo-leerlingen geschikt is.

Tabel 9.1 Is er sprake van een goed functionerende aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo (n = 272)

	%
Bij ons is al sprake van een goed functionerende aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo.	57%
Wij verwachten binnen twee jaar een goed functionerende aansluiting tussen vmbo gl/tl te realiseren.	22%
Wij moeten nog starten met het verbeteren van de aansluiting tussen vmbo-tl/gl en havo.	9%
Anders	12%

Overgangsperiode

De toelatingscode is in augustus 2016 afgelopen. Als er een doorstroomrecht wordt ingevoerd, dan zal dit enige tijd vergen. We hebben aan alle scholen gevraagd wat naar hun mening een wenselijke invulling is van de overgangssituatie. De antwoorden op deze vraag staan in Tabel 9.2 weergegeven.

Een ruime meerderheid van de scholen (67%) geeft aan dat de toelatingscode in de huidige vorm gebruikt moet worden totdat het doorstroomrecht is ingevoerd. Een kleine groep scholen (14%) geeft

aan dat de toelatingscode op een beperkt aantal punten moet worden aangepast. 9% van de scholen vindt dat de code niet meer gehanteerd moet worden. 11% koos voor een andere invulling van deze overgangsperiode. Hierin werd veelal ingevuld dat een doorstroomrecht niet wenselijk is voor de scholen, omdat hun ervaring is dat niet alle leerlingen het havo aankunnen (60%, 18 scholen). Graag zouden zij zien dat de code gehandhaafd blijft. Van deze 11% die voor 'anders' koos, gaf 13% (4 scholen) aan dat als er een doorstroomrecht komt, er ook een aansluitingsprogramma moet komen voor leerlingen.

Tabel 9.2 Wenselijke invulling van overgangsperiode (n = 272)

	%
De toelatingscode wordt in de huidige vorm gebruikt totdat het doorstroomrecht ingevoerd is.	67%
De toelatingscode wordt op een beperkt aantal punten aangepast en gebruikt totdat het doorstroomrecht ingevoerd is.	14%
De toelatingscode wordt niet meer gehanteerd.	9%
Anders	11%

Tijdens de groepsgesprekken geven de aanwezigen aan dat de trajecten weg zullen vallen als er een doorstroomrecht komt. De meeste leerlingen zullen niet iets extra's gaan doen terwijl het niet nodig is; zij mogen toch door naar de havo, ook zonder deel te nemen aan een traject. De scholen zullen het traject niet zomaar afschaffen, want voor gemotiveerde leerlingen willen zij zo'n traject wel houden, maar het kost ook veel geld. Als er een vrijblijvendheid komt voor de leerlingen zal het rendement van het traject wegvallen, geven de aanwezigen aan. Een vorm van inspanningsverplichting zorgt voor meer gemotiveerde doorstromers.

In de tijd tussen het aflopen van de toelatingscode en het aannemen van het doorstroomrecht moet de code voortgezet worden volgens de aanwezigen. Regionaal zouden de scholen aanpassingen willen maken, over bijvoorbeeld het aanpassen van regels voor de kernvakken. De scholen willen reële kansen bieden aan hun leerlingen en vinden dat dit juist lukt door criteria te stellen. Als iedereen zomaar mag doorstromen worden reële kansen ontnomen, want zwakke leerlingen redden het niet op de havo, komen thuis te zitten of gaan door naar het mbo, beide met een negatief zelfbeeld en faalervaringen. Om de schade te beperken zou een tussentijds instromen in het mbo mogelijk gemaakt moeten worden. Daarnaast zou een beter imago van het mbo helpen in de keuze van leerlingen en ouders om misschien toch naar het mbo te gaan.

10. Conclusies

Het gaat in dit onderzoek niet over harde cijfers die effecten aantonen of het studiesucces van leerlingen. De conclusies zijn gebaseerd op de percepties van personen van vmbo- en havo-scholen die betrokken zijn bij de overgang van vmbo naar havo. Als er in dit rapport gesproken wordt over een verschil tussen twee metingen of resultaten (significantie), betekent dit dat de kans dat dit gevonden verschil berust op toeval kleiner is dan 5%.

We geven hier de belangrijkste conclusies per hoofdvraag. Waar mogelijk wordt er een vergelijking gemaakt met de eerder uitgevoerde monitoronderzoeken in 2012 en 2014.

Hoe ziet het huidige toelatings- en aansluitingsbeleid van vmbo- en havo-scholen voor vmbo-gl/tl gediplomeerden er uit?

Alle scholen met een havo-afdeling – zowel de zelfstandige als de brede scholengemeenschappen - gebruiken minimaal 1 onderdeel uit de toelatingscode. De overgrote meerderheid gebruikt 4 tot 6 onderdelen. Tussen haakjes is hieronder aangegeven of het onderdeel door een meerderheid of minderheid van de scholen wordt toegepast. De volgende onderdelen uit de toelatingscode zijn aan de scholen voorgelegd:

- Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij betrekken het advies van de vmbo-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-scholen in overleg (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Als we een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3 (ruime meerderheid van de havo-scholen).
- Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt (minderheid van de havo-scholen).

Op schoolgemeenschappen met een havo-afdeling en zelfstandige havo-scholen worden doorstroomleerlingen vanuit het vmbo veelal hetzelfde behandeld als reguliere havo-leerlingen. Dat wil zeggen dat er voor doorstroomleerlingen afkomstig van een andere vmbo-school doorgaans hetzelfde toelatingsbeleid wordt gehanteerd ten op zichte van doorstroomleerlingen afkomstig uit de eigen scholengemeenschap.

Ten tweede, blijkt dat ook vmbo-scholen de toelatingscode gebruiken. De meerderheid van deze scholen geeft namelijk een advies aan de havo-school waar de leerling naartoe gaat. Dit advies voldoet aan de verwachting van de havo-scholen.

Ten derde, bestaan er met betrekking tot het aansluitingsbeleid in 2016 nauwelijks verschillen ten opzichte van 2014. Evenveel havo-scholen als in 2014 geven in 2016 aan dat zij extra inhoudelijke ondersteuning aanbieden aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4, dit is de meerderheid van de scholen. Evenals de inhoudelijke ondersteuning is het aantal scholen dat de programmatische-inhoudelijke aansluiting afstemt ook gelijk gebleven. Het gaat hier om een meerderheid van de scholen. Een derde van de scholen geeft aan hier nog aan te werken.

Vmbo-scholen bieden in 2016 in toenemende mate activiteiten aan ten behoeve van het aansluitingsbeleid in vergelijking met 2014. Echter doen zij dit veelal niet in overleg met andere scholen maar zelfstandig binnen de school. Scholen bieden vooral activiteiten aan die gericht zijn op voorlichting aan de leerlingen.

De vormgeving en het verloop van het huidige toelatings- en aansluitingsbeleid heeft in de afgelopen twee jaar nauwelijks geleid tot klachten van ouders en leerlingen. De enkele klachten die scholen ontvingen, hadden betrekking op toelatingseisen of de toelatingsprocedure.

Ten opzichte van 2014 ervaren scholen in 2016 meer knelpunten. De meeste scholen verwachten geen knelpunten voor de toekomst. Toch is het aantal scholen dat knelpunten voor de toekomst verwacht wel gestegen ten opzichte van 2014, vooral ten aanzien van het aansluitingsbeleid. Mogelijk komt dit doordat de scholen beseffen dat de code is verlopen en verwachten dat er met betrekking tot de aansluiting problemen zullen ontstaan.

In hoeverre is dit (het toelatings- en aansluitingsbeleid) in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo van de VO-raad?
De toelatingscode is veelal bekend bij de scholen en wordt gebruikt bij het vormgeven van het toelatings- en aansluitingsbeleid in de vmbo- en havo-scholen. We concluderen dat het aansluitings- en toelatingsbeleid veelal in overeenstemming is met de toelatingscode.

Een van de doelen van de toelatingscode is het versterken van de samenwerking tussen scholen geweest. We kunnen concluderen dat dit doel behaald is bij de meeste scholen aangezien de scholen een betere samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen ervaren en er gezamenlijke afspraken gemaakt zijn tussen scholen over het toelatingsbeleid en toelatingsprocedure van havo-scholen.

De huidige samenwerking tussen scholen vindt vooral binnen het eigen bestuur plaats, mits het bestuur niet te groot is. Scholen zijn bovendien ook het meest tevreden over deze samenwerking in vergelijking met samenwerking binnen de regio en het samenwerkingsverband. De samenwerking gaat vooral over het toelatingsbeleid en afspraken over toelatingsprocedure van havo-scholen.

De samenwerking en de afstemming tussen scholen biedt nog ruimte voor intensivering. De helft van de scholen geeft aan samen te werken, de andere helft doet dit (nog) niet.

Hoe willen scholen omgaan met het aansluitingsbeleid nu de toelatingscode is afgelopen en er mogelijk sprake is van een automatisch doorstroomrecht vmbo gl/tl – havo?
De periode van de toelatingscode is voorbij en de Tweede Kamer heeft een motie aangenomen waarin de regering wordt verzocht om alle leerlingen uit het vmbo-tl en vmbo-gl het recht te geven door te stromen naar het havo. Bij de mogelijke invoering van een doorstroomrecht is een goed functionerende aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo wenselijk. Een ruime meerderheid van de scholen geeft aan dat dit nu, of binnen twee jaar het geval is. De toelatingscode heeft er in de perceptie van de scholen voor gezorgd dat de situatie rondom de overstap van vmbo naar havo stabiel is en vmbo-leerlingen reële kansen worden geboden. Over het algemeen heerst er een tevreden beeld onder de scholen over hoe de overstap nu geregeld is van vmbo naar havo.

De meeste scholen geven aan dat zij de toelatingscode in de huidige vorm, of beperkt aangepast, willen doorzetten totdat het eventuele doorstroomrecht van kracht is. Daarnaast geven scholen meermaals

aan dat zij graag zouden zien dat de code (voorlopig) van kracht blijft. Een drempelloze overgang zien zij als ongewenst. Meerdere scholen geven aan dat, door de code, de leerlingen goed geselecteerd worden die de potentie hebben om havo aan te kunnen. Zo kunnen zij leerlingen reële kansen bieden. Bij een drempelloze overgang verwachten zij dat er ook leerlingen binnenkomen die dit niet aankunnen.

Bijlage 1 Vragenlijst

Welkom bij de monitor toelatingsbeleid vmbo-gl/tl-havo

De vragenlijst die u net heeft geopend hoort bij de derde en laatste meting van de monitor toelatingsbeleid vmbo-gl/tl-havo. Deze monitor voert onderzoeks- en adviesbureau Oberon in opdracht van de VO-raad uit. In 2012 werd de eerste meting van deze monitor uitgevoerd en in 2014 de tweede meting.

Deze laatste monitor kijkt terug op het toelatingsbeleid en de toepassing van de toelatingscode vmbo-gl/tl – havo in de periode 2014 – 2016. De code werd vastgesteld voor een periode van vier jaar en ging in per 1 augustus 2012. De drie metingen geven samen een beeld van de wijze waarop de sector in deze periode invulling heeft gegeven aan het toelatingsbeleid. Daarnaast wordt er in deze laatste monitor ook vooruit gekeken naar de periode na het aflopen van de toelatingscode. Daarom zijn er in deze monitor enkele vragen opgenomen die gaan over het toekomstig toelatingsbeleid op uw school.

Met het oog op de toekomst is het belangrijk om een goed beeld te krijgen van de manier waarop u en andere scholen het toelatingsbeleid vmbo-gl/tl-havo invullen. Daarom hopen wij dat u ook deze keer de vragenlijst zo volledig mogelijk invult.

De vragen kunnen het beste ingevuld worden door de directie van de schoollocatie. De vragenlijst bestaat voornamelijk uit gesloten vragen en vraagt ongeveer 20 minuten van uw tijd. Uiteraard worden uw antwoorden anoniem en vertrouwelijk behandeld.

Wij verzoeken u vriendelijk om deze vragenlijst voor 26 september 2016 in te vullen.

- In deze vragenlijst spreken we over vmbo-gl/tl-scholen en havo-scholen. Hier kunt u ook vmbo-gl/tl-afdeling of havo-afdeling in lezen.
- Als u de vragenlijst niet in één keer afkrijgt kunt u de vragenlijst afsluiten en op een later tijdstip verder gaan. U kunt dan weer inloggen door op de link te klikken. De vragenlijst start dan op de pagina die u als laatste heeft ingevuld. De antwoorden die u al had gegeven blijven bewaard.

Alvast hartelijk bedankt voor het invullen!

Sectie 1: Algemene vragen

1.Wat is uw functie?
( ) Directeur / locatiedirecteur
( ) Afdelingsleider / teamleider
( ) Decaan
( ) Anders, namelijk _____

2. Bent u beroepsmatig betrokken bij vmbo-gl/tl of havo?
( ) alleen bij vmbo-gl/tl
( ) alleen bij havo
( ) zowel bij vmbo-gl/tl als havo
( ) niet bij vmbo-gl/tl of havo, maar bij _____

3. Welke onderwijstypen heeft uw schoollocatie? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) praktijkonderwijs
( ) vmbo basisberoepsgerichte leerweg
( ) vmbo kaderberoepsgerichte leerweg
( ) vmbo gemengde leerweg
( ) vmbo theoretische leerweg
( ) havo
( ) vwo
( ) gymnasium
( ) anders, namelijk _____

Sectie 2: Toekomst
De toelatingscode vmbo-gl/tl-havo heeft een tijdelijk karakter en loopt af in 2016. Inmiddels heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin de regering verzocht wordt om leerlingen met een vmbo-tl en vmbo-gl diploma het recht te geven door te stromen naar het havo. Leerlingen krijgen dan een automatisch doorstroomrecht als zij met een vmbo-tl-diploma naar het havo willen en scholen kunnen geen eisen meer stellen aan de doorstroom. De volgende vragen gaan over de situatie na het aflopen van de toelatingscode en de mogelijke invoering van een doorstroomrecht.

4. Als leerlingen een automatisch doorstroomrecht krijgen, dan vraagt dat om een goed functionerende aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo. Geef hieronder aan in hoeverre een goed functionerende aansluiting nu al gerealiseerd is.
( ) Bij ons is al sprake van een goed functionerende aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo.( ) Wij verwachten binnen twee jaar een goed functionerende aansluiting tussen vmbo gl/tl te realiseren.
( ) Wij moeten nog starten met het verbeteren van de aansluiting tussen vmbo-tl/gl en havo.
( ) Anders, namelijk _____.

5. De toelatingscode vmbo-gl/tl-havo loopt in augustus 2016 af. Als er een doorstroomrecht wordt ingevoerd, zal dit enige tijd vergen. Wat is naar uw mening een wenselijke invulling van de overgangssituatie?
( ) De toelatingscode wordt niet meer gehanteerd.
( ) De toelatingscode wordt in de huidige vorm gebruikt totdat het doorstroomrecht ingevoerd is.
( ) De toelatingscode wordt op een beperkt aantal punten aangepast en gebruikt totdat het doorstroomrecht ingevoerd is.
( ) anders, namelijk _____.

Sectie 3: Samenwerking tussen vmbo-gl/tl en havo
In dit deel van de vragenlijst willen wij u wat vragen stellen over de samenwerking tussen uw school en andere havo- en vmbo-gl/tl-scholen uit hetzelfde voedingsgebied. Het gaat daarbij niet alleen om hoe de samenwerking nu is,maar ook om hoe u in de toekomst met deze scholen wilt samenwerken.

6. In het kader van het toelatingsbeleid moeten havo- en vmbo-gl/tl-scholen uit hetzelfde voedingsgebied met elkaar afspraken maken over de invulling van het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn.

	Is niet voor ons van toepassing	Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij hebben samen met vmbo-gl/tl-scholen uit hetzelfde voedingsgebied afspraken gemaakt over de invulling van het toelatingsbeleid.	( )	( )	( )	( )
Wij hebben samen met vmbo-gl/tl-scholen uit hetzelfde voedingsgebied afspraken gemaakt over de toelatingsprocedure die havo-scholen hanteren.	( )	( )	( )	( )
Wij hebben samen met vmbo-gl/tl-scholen afspraken gemaakt over de kwaliteit van het advies van vmbo-gl/tl-scholen over vmbo-gl/tl-leerlingen die door willen stromen naar havo 4.	( )	( )	( )	( )

7. In het kader van het toelatingsbeleid moeten havo- en vmbo-gl/tl-scholen uit hetzelfde voedingsgebied met elkaar afspraken maken over de invulling van het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn.

	Is niet voor ons van toepassing	Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij hebben samen met havo-scholen uit hetzelfde voedingsgebied afspraken gemaakt over de invulling van het toelatingsbeleid.	( )	( )	( )	( )
Wij hebben samen met havo-scholen uit hetzelfde voedingsgebied afspraken gemaakt over de toelatingsprocedure die havo-scholen hanteren.	( )	( )	( )	( )
Wij hebben samen met havo-scholen afspraken gemaakt over de kwaliteit van ons advies over vmbo-gl/tl-leerlingen die door willen stromen naar havo 4.	( )	( )	( )	( )

8. In hoeverre werkt uw school samen met de hieronder genoemde scholen op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid?

	Wij werken niet samen en zijn dat ook niet van plan	Wij werken nog niet samen, maar hier werken we aan	Wij werken beperkt samen met een aantal scholen	Wij werken nauw samen met een aantal scholen	Weet ik niet
Vmbo-gl/tl-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-gl/tl-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-gl/tl-scholen binnen het samenwerkingsverband	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het samenwerkingsverband	( )	( )	( )	( )	( )
Anders, namelijk _____	( )	( )	( )	( )	( )

9. Hoe tevreden bent u over de samenwerking op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid?

	Zeer ontevreden	Ontevreden	Noch tevreden, noch ontevreden	Tevreden	Heel tevreden	Weet ik niet
Vmbo-gl/tl-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-gl/tl-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-gl/tl-scholen binnen het samenwerkingsverband	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het samenwerkingsverband	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Anders, namelijk _____	( )	( )	( )	( )	( )	( )

10. Welke plannen heeft uw school voor (verdere) samenwerking met vmbo-gl/tl-scholen ten aanzien van het aansluitingsbeleid? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Wij gaan overleggen met de vmbo-gl/tl-scholen over het aansluitingsbeleid.

( ) We gaan in overleg met de vmbo-gl/tl-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie op vmbo-gl/tl-scholen bieden.

( ) We gaan in onderlinge afstemming met de vmbo-gl/tl-scholen extra inhoudelijke ondersteuning bieden aan vmbo-gl/tl-leerlingen die instromen in havo-4.

( ) Anders, namelijk _____

( ) We hebben geen specifieke plannen.

11. Welke plannen heeft uw school voor (verdere) samenwerking met havo-scholen ten aanzien van het aansluitingsbeleid? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) We gaan overleggen met de havo-scholen over het toelatings- en aansluitingsbeleid.
( ) We gaan onze loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo-gl/tl- leerlingen verbeteren zodat leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo.
( ) We gaan waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning bieden aan vmbo-gl/tl-leerlingen die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.
( ) Anders, namelijk _____
( ) We hebben geen specifieke plannen.

Sectie 4: Aansluiting vmbo-gl/tl-havo
Hieronder volgen enkele vragen over het aansluitingsbeleid op uw school voor vmbo-gl/tl-leerlingen die naar havo-4 doorstromen.

12. We noemen hieronder een tweetal mogelijke onderdelen uit het aansluitingsbeleid op uw school voor vmbo-gl/tl-leerlingen die naar havo-4 doorstromen. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u in het voorjaar van 2016 van toepassing waren.

	Is niet voor ons van toepassing	Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij bieden in overleg met de vmbo-gl/tl-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie voor vmbo-gl/tl-leerlingen op de vmbo-gl/tl-scholen.	( )	( )	( )	( )
We bieden in onderlinge afstemming met de vmbo-gl/tl-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gl/tl-leerlingen die instromen in havo-4.	( )	( )	( )	( )

13. We noemen hieronder een tweetal mogelijke onderdelen uit het aansluitingsbeleid op uw school voor vmbo-gl/tl-leerlingen die naar havo-4 doorstromen. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u in het voorjaar van 2016 van toepassing waren

	Is niet voor ons van toepassing	Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
We verbeteren onze loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo-gl/tl-leerlingen zodat leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo.	( )	( )	( )	( )
We bieden waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gl/tl-leerlingen die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.	( )	( )	( )	( )

14. U heeft aangegeven dat één of meerdere onderdelen van uw aansluitingsbeleid vmbo-gl/tl-havo niet van toepassing zijn. Geef hieronder per onderdeel aan wat de reden hiervan is.

	Vinden wij niet belangrijk	Draagt niet bij aan reële kansen van vmbo-gl/tl-leerlingen op het havo	Draagt niet bij aan een hoger studierendement van vmbo-gl/tl-leerlingen op het havo	Anders namelijk
Wij bieden in overleg met de vmbo-gl/tl-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie voor vmbo-gl/tl-leerlingen op de vmbo-gl/tl-scholen.	( )	( )	( )	___
We bieden in onderlinge afstemming met de vmbo-gl/tl-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gl/tl-leerlingen die instromen in havo-4.	( )	( )	( )	___

15. U heeft aangegeven dat één of meerdere onderdelen van uw aansluitingsbeleid vmbo-gl/tl-havo niet van toepassing zijn. Geef hieronder per onderdeel aan wat de reden hiervan is.

	Vinden wij niet belangrijk	Draagt niet bij aan reële kansen van vmbo-gl/tl-leerlingen op het havo	Draagt niet bij aan een hoger studierendement van vmbo-gl/tl-leerlingen op het havo	Anders namelijk
We verbeteren onze loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo-gl/tl-leerlingen zodat leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo.	( )	( )	( )	___
We bieden waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gl/tl-leerlingen die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.	( )	( )	( )	___

16. Voorziet uw school in een of meer van de volgende mogelijkheden bij de keuze van het vakkenpakket?

	Ja	Doen we nog niet, maar hier werken we aan	Doen we niet en gaan we ook niet doen	Weet ik niet
Wij besteden extra aandacht aan de pakketkeuze van leerlingen die misschien willen doorstromen naar havo	( )	( )	( )	( )
Leerlingen die willen overstappen naar het havo worden gestimuleerd om hun vakkenpakket af te stemmen op de verplichte profielvakken op het havo.	( )	( )	( )	( )
Leerlingen kunnen bij ons in een zevende vak examen te doen.	( )	( )	( )	( )
Anders, namelijk _____	( )	( )	( )	( )

17. Op welke manier wordt een programmatisch-inhoudelijke aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo vormgegeven?

	Ja	Doen we nog niet, maar hier werken we aan	Doen we niet en gaan we ook niet doen	Weet ik niet
De vakinhoud van (enkele) vakken op het vmbo-gl/tl en havo is op elkaar afgestemd.	( )	( )	( )	( )
De moeilijkheidsgraad van (enkele) vakken op het vmbo-gl/tl en havo is op elkaar afgestemd.	( )	( )	( )	( )
Anders namelijk _____	( )	( )	( )	( )

18. Van welke vakken op het vmbo-gl/tl en havo is de inhoud op elkaar afgestemd? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Nederlands
( ) Wiskunde
( ) Engels
( ) Frans
( ) Duits
( ) NaSk / natuur en scheikunde
( ) Biologie
( ) Geschiedenis
( ) Aardrijkskunde
( ) Economie
( ) Ander vak, namelijk _____

19. Van welke vakken op het vmbo-gl/tl en havo is de moeilijkheidsgraad op elkaar afgestemd?
Meerdere antwoorden mogelijk
( ) Nederlands
( ) Wiskunde
( ) Engels
( ) Frans
( ) Duits
( ) NaSk / natuur en scheikunde
( ) Biologie
( ) Geschiedenis
( ) Aardrijkskunde
( ) Economie
( ) Ander vak, namelijk _____

20. Op welke manier wordt er gezorgd voor een pedagogisch-didactische aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo?

	Ja	Doen we nog niet, maar hier werken we aan	Doen we niet en gaan we ook niet doen	Weet ik niet
Er is extra aandacht voor zelfstandig leren.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor planningsvaardigheden.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor de aansluiting bij het werktempo op het havo.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor het verwerken van grotere leerstofeenheden.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor het verwerken van abstractere leerstof.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor het omgaan met minder controle op huiswerk.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor het verwerven, beoordelen, verwerken of presenteren van informatie.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor onderzoeksvaardigheden.	( )	( )	( )	( )
Er is extra aandacht voor reflectievaardigheden.				
Anders, namelijk _____	( )	( )	( )	( )

21. Worden leerlingen specifiek voorbereid op het maken van een keuze tussen doorstroom naar het mbo of het havo binnen LOB?
( ) Ja.
( ) Nee, nog niet, maar hier werken we aan.
( ) Nee en dat gaan we ook in de toekomst niet doen.
( ) Weet ik niet.

22. Op welke manier worden leerlingen specifiek voorbereid op het maken van een keuze tussen doorstroom naar het mbo of het havo binnen LOB?

_____
_____
_____

23. Welke activiteiten organiseert u op dit moment voor vmbo-gl/tl-leerlingen ter voorbereiding op het havo? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) Bijles
( ) Extra begeleiding/ondersteuning tijdens de lessen
( ) Voorlichting
( ) Aparte klassen (waaronder kansklassen)
( ) Extra lessen
( ) Een individueel programma
( ) Extra schoolweken in de zomerperiode om kennishiaten weg te werken
( ) Anders namelijk _____
( ) Geen activiteiten

24. Welke activiteiten is uw school van plan aan te bieden aan vmbo-gl/tl-leerlingen ter voorbereiding op het havo? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) Bijles
( ) Extra begeleiding/ondersteuning tijdens de lessen
( ) Voorlichting
( ) Aparte klassen (waaronder kansklassen)
( ) Extra lessen
( ) Een individueel programma
( ) Extra schoolweken in de zomerperiode om kennishiaten weg te werken
( ) Zesjarige havo
( ) Anders namelijk _____
( ) Geen activiteiten

Sectie 5 Mogelijke effecten toelatingscode
De volgende vragen gaan over de mogelijke veranderingen en effecten die zijn opgetreden na de invoering van de toelatingscode in augustus 2012.

25. Beschouwen de scholen in uw regio de aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo als een gedeelde verantwoordelijkheid?
( ) Ja
( ) Nee, omdat _____
( ) Anders, namelijk _____
( ) Weet ik niet

26. Heeft de toelatingscode geleid tot een aanpassing van het toelatings- en aansluitingsbeleid vmbo-gl/tl-havo in uw regio?
( ) Ja
( ) Nee, omdat _____
( ) Anders, namelijk _____
( ) Weet ik niet

27. Hieronder volgen een aantal uitspraken over de mogelijke effecten van de toelatingscode op de aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo. Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende uitspraken.

	Zeer oneens	Oneens	Eens	Zeer eens	Weet ik niet
De toelatingscode heeft geleid tot een (betere) samenwerking tussen vmbo-gl/tl en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft gezorgd voor een betere programmatische aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft geleid tot een betere pedagogisch-didactische aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft gezorgd voor een betere aansluiting wat betreft de moeilijkheidsgraad van de vakken in vmbo-gl/tl en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft gezorgd voor een betere overgang wat betreft de verschillende manieren van leren tussen vmbo-gl/tl en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft geleid tot gezamenlijke afspraken tussen scholen over het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure van havo-scholen.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft geleid tot gezamenlijke afspraken tussen vmbo-gl/tl en havo over de invulling van LOB.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft geleid tot extra inhoudelijke ondersteuning door het vmbo-gl/tl aan vmbo-leerlingen die zich voorbereiden op de overstap naar havo-4.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft geleid tot extra inhoudelijke ondersteuning door het havo aan vmbo-gl/tl-leerlingen die zijn ingestroomd in havo-4.	( )	( )	( )	( )	( )
28. Door de toelatingscode zijn vmbo-gl/tl-leerlingen beter voorbereid op het maken van een gerichte opleidingskeuze.	( )	( )	( )	( )	( )

29. Ruimte voor opmerkingen
[_____
_____
_____
_____
_____]

30. Is het aantal vmbo-gl/tl-leerlingen dat doorstroomt naar havo-4 veranderd sinds de invoering van de toelatingscode in augustus 2012?
( ) Nee, het aantal is gelijk gebleven
( ) Ja, het aantal is afgenomen
( ) Ja, het aantal is toegenomen

31. Is het aantal vmbo-gl/tl-leerlingen dat is toegelaten in havo-4 veranderd sinds de invoering van de toelatingscode in augustus 2012?
( ) Nee, het aantal is gelijk gebleven
( ) Ja, het aantal is afgenomen
( ) Ja, het aantal is toegenomen

32. Hoe komt dit volgens u? Meerdere antwoorden mogelijk
( ) Door aanpassing van het toelatingsbeleid, namelijk _____
( ) Door aanpassing van het aansluitingsbeleid, namelijk _____
( ) Anders, namelijk _____
( ) Weet ik niet

33. Hoe komt dit volgens u? Meerdere antwoorden mogelijk
( ) Door aanpassing van het toelatingsbeleid, namelijk _____
( ) Door aanpassing van het aansluitingsbeleid, namelijk _____
( ) Anders, namelijk _____
( ) Weet ik niet

34. Hoe gaat u op school met deze veranderingen in het aantal vmbo-gl/tl-leerlingen dat toegelaten is in havo-4 om? *meerdere antwoorden mogelijk*
( ) We hebben ons toelatingscriteria aangepast
( ) We hebben de inhoud van het toelatingsgesprek aangepast
( ) We werken op een andere manier samen met vmbo-gl/tl-scholen
( ) We hebben de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer naar boven aangepast
( ) We hebben de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer naar beneden aangepast
( ) Anders, nl. _____

35. Heeft u andere veranderingen gemerkt bij vmbo-gl/tl-leerlingen die zijn toegelaten op het havo sinds de invoering van de toelatingscode in augustus 2012?

	Ja, aantal is toegenomen	Nee, aantal is gelijk gebleven	Ja, aantal is afgenomen	Weet ik niet
In het aantal doublures				
In het aantal geslaagden				
Andere veranderingen, namelijk _____				

36. Waardoor komt deze verandering bij vmbo-gl/tl-leerlingen die zijn toegelaten op het havo volgens u? Meerdere antwoorden mogelijk
( ) Door aanpassing van het toelatingsbeleid, namelijk _____
( ) Door aanpassing van het aansluitingsbeleid, namelijk _____
( ) Anders, namelijk _____
( ) Weet ik niet

37. Hoe gaat u op school met deze veranderingen bij vmbo-gl/tl-leerlingen die zijn toegelaten op het havo om? *meerdere antwoorden mogelijk*
( ) We hebben ons toelatingscriteria aangepast
( ) We hebben de inhoud van het toelatingsgesprek aangepast
( ) We werken op een andere manier samen met vmbo-gl/tl-scholen
( ) We hebben de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer naar boven aangepast
( ) We hebben de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer naar beneden aangepast
( ) Anders, nl. _____

Sectie 6: Toelatingsbeleid
De volgende vragen gaan over het toelatingsbeleid op uw school voor vmbo-gl/tl-leerlingen die willen doorstromen naar havo-4.

38. We noemen hieronder een aantal mogelijke onderdelen uit het huidige toelatingsbeleid op uw school voor vmbo-gl/tl-leerlingen die naar havo-4 doorstromen. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn.

	Is niet voor ons van toepassing	Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt.	( )	( )	( )	( )
Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling.	( )	( )	( )	( )
Wij betrekken het advies van de vmbo-gl/tl-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel.	( )	( )	( )	( )
Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-gl/tl-school in overleg.	( )	( )	( )	( )
Als wij een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer.	( )	( )	( )	( )
Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo-gl/tl als voor leerlingen afkomstig uit havo-3.	( )	( )	( )	( )

39. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraak op dit moment van toepassing is.

	Is niet voor ons van toepassing	Is nog niet voor ons van toepassing, maar hier werken we aan	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij hanteren hetzelfde toelatingsbeleid voor vmbo-gl/tl-leerlingen afkomstig van de eigen school als voor leerlingen die van een andere vmbo-gl/tl-school komen.	( )	( )	( )	( )

De eerder genoemde criteria zijn onderdeel van de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo.
In de algemene ledenvergadering van de VO-raad is de toelatingscode voor de overgang van vmbo-gl/tl naar havo vastgesteld. Deze code is ingegaan op 1 augustus 2012 en werd vastgesteld voor een periode van 4 jaar. De toelatingscode is bedoeld om scholen duidelijke handvatten te bieden voor de overgang van vmbo-gl/tl naar havo en scholen meer met elkaar te laten samenwerken rondom deze overgang. De code heeft betrekking op twee aspecten:

- het toelatingsbeleid
- het aansluitingsbeleid.

Beide aspecten moeten tot stand komen door onderling overleg tussen de vmbo-gl/tl-scholen en de havo-scholen binnen het voedingsgebied. Het initiatief voor deze samenwerking ligt bij de havo-scholen.

40. In hoeverre bent u bekend met de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo?
( ) Ik heb er nog nooit van gehoord.
( ) Ik heb er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van af.
( ) Ik ben goed bekend met de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo.
( ) Anders, namelijk _____

41. U heeft aangegeven dat één of meerdere onderdelen van uw toelatingsbeleid vmbo-gl/tl-havo niet van toepassing zijn. Geef hieronder per onderdeel aan wat de reden hiervan is.

	Vinden wij niet belangrijk	Draagt niet bij aan reële kansen van vmbo-gl/tl-leerlingen op het havo	Draagt niet bij aan een hoger studierendement van vmbo-gl/tl-leerlingen op het havo	Anders namelijk
Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt.	( )	( )	( )	___
Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling.	( )	( )	( )	___
Wij betrekken het advies van de vmbo-gl/tl-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel.	( )	( )	( )	___
Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-school in overleg.	( )	( )	( )	___
Als wij een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer.	( )	( )	( )	___
Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo-gl/tl als voor leerlingen afkomstig uit havo-3.	( )	( )	( )	___
Wij hanteren hetzelfde toelatingsbeleid voor vmbo-gl/tl-leerlingen afkomstig van de eigen school als voor leerlingen die van een andere vmbo-gl/tl-school komen.	( )	( )	( )	___

42. U heeft aangegeven dat uw school niet hetzelfde toelatingsbeleid hanteert voor vmbo-gl/tl-leerlingen afkomstig uit de eigen school als leerlingen die van een andere vmbo-gl/tl-school komen. Geef hieronder aan wat de reden hiervan is.

43. Waarin verschilt het toelatingsbeleid?

	Minder streng voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap	Gelijk	Strenger voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap	Weet ik niet
Het toelatingsgesprek	( )	( )	( )	( )
Het betrekken van het advies van de toeleverende vmbo-gl/tl-school of –afdeling	( )	( )	( )	( )
EisTen aanzien van het gemiddeld eindexamencijfer	( )	( )	( )	( )
De regels voor doubleren	( )	( )	( )	( )
Anders nl _____	( )	( )	( )	( )

44. Waarom hanteert uw school een ander toelatingsbeleid voor vmbo-gl/tl-leerlingen die afkomstig zijn van een andere vmbo-gl/tl-school?

_____
_____
_____
_____]

Overgangsnormen 4 naar 5 havo

De volgende vragen gaan over de overgangsnormen die u als school hanteert voor vmbo-gl/tl-leerlingen die zijn doorgestroomd naar havo-4.

45. Hanteert uw school verschillende overgangsnormen in leerjaar 4 voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van vmbo-gl/tl? Het gaat hierbij om de overgang van leerjaar 4 naar 5.
( ) Nee
( ) Ja

46. Waarin verschillen de overgangsnormen?

	Minder streng voor vmbo-gl/tl-leerlingen	Gelijk aan reguliere havo-leerlingen	Strenger voor vmbo-gl/tl leerlingen	Weet ik niet
Cijfers in kernvakken (wiskunde, Engels, Nederlands)	( )	( )	( )	( )
Cijfers in specifieke vakken (niet de kernvakken)	( )	( )	( )	( )
Onvoldoendes in profielvakken	( )	( )	( )	( )
Anders, namelijk _____	( )	( )	( )	( )

47. Waarom verschillen de overgangsnormen voor leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo-gl/tl van de reguliere havo-leerlingen?
[_____
_____
_____
_____]

Communicatiebeleid rondom toelatingsbeleid
Het is van belang dat alle belanghebbenden (ouders, leerlingen en toeleverende scholen) op de hoogte zijn van het toelatingsbeleid van uw school.

48. Hoe maakt u het toelatingsbeleid en de bijbehorende procedure aan de belanghebbenden bekend?
Meerdere antwoorden mogelijk
( ) Via de schoolgids
( ) Via de website van de school
( ) Via informatiebrochures van de school
( ) Anders nl. _____

Kwaliteit advies VMBO-GL/TL
49. In het kader van het toelatingsbeleid van de toelatingscode worden vmbo-gl/tl-scholen geacht een advies te geven aan havo-scholen over vmbo-gl/tl-leerlingen die willen doorstromen naar havo-4. Geef hieronder aan in welke mate uw toeleverende vmbo-gl/tl-scholen op dit moment voldoen aan deze voorwaarde. havo-scholen
( ) Voldoen alle vmbo-gl/tl-scholen niet aan
( ) Voldoen bijna alle vmbo-gl/tl-scholen niet aan
( ) Voldoet een deel van de vmbo-gl/tl-scholen aan
( ) Voldoen bijna alle vmbo-gl/tl-scholen aan
( ) Voldoen alle vmbo-gl/tl-scholen aan
( ) Weet ik niet.

50. In het kader van het toelatingsbeleid worden vmbo-gl/tl-scholen geacht een advies te geven aan havo-scholen over vmbo-gl/tl-leerlingen die willen doorstromen naar havo-4.
Geef hieronder aan of u op dit moment aan deze voorwaarde voldoet vmbo-gl/tl-scholen
( ) Voldoen wij niet aan
( ) Voldoen wij nog niet aan, maar hier werken we aan
( ) Voldeden wij volledig aan
( ) Weet ik niet

51. U heeft aangegeven dat u op dit moment niet voldoet aan deze voorwaarde. Geef hieronder aan wat de reden hiervan is.
( ) Vinden wij niet belangrijk
( ) Draagt niet bij aan reële kansen van vmbo-gl/tl-leerlingen op de havo
( ) Draagt niet bij aan een hoger studierendement van vmbo-gl/tl-leerlingen op de havo
( ) Anders namelijk _____

52. Voldoet het advies van de toeleverende vmbo-gl/tl-scholen aan de verwachtingen van uw school?
( ) Nee, het voldoet niet aan onze verwachtingen.
( ) Ja, maar het zou beter kunnen.
( ) Ja, het voldoet volledig aan onze verwachtingen.

Sectie 7: Knelpunten
De volgende vragen gaan over de mogelijke knelpunten die uw school ervaart bij de in- en uitvoering van de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo en het toelatingsbeleid.

53. Ervaart uw school knelpunten bij de in- en uitvoering van de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo?
( ) Nee, wij ervaren geen knelpunten.
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het toelatingsbeleid.
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het aansluitingsbeleid.
( ) Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid.

54. Bij welke aspecten van het toelatingsbeleid ervaart uw school knelpunten? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) Het aanpassen van ons toelatingsbeleid zodat het aansluit bij de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo.
( ) De communicatie over ons toelatingsbeleid.
( ) De organisatie van het toelatingsbeleid.
( ) Anders, namelijk _____

55. Bij welke aspecten van het aansluitingsbeleid ervaart uw school knelpunten? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) De samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
( ) De organisatie van het aansluitingsbeleid.
( ) De afstemming vakkenpakket en pakketkeuze tussen vmbo-gl/tl en havo.
( ) De vakinhoudelijke afstemming tussen vmbo-gl/tl en havo.
( ) De afstemming van de moeilijkheidsgraad van de vakken tussen vmbo-gl/tl en havo.
( ) De pedagogisch-didactische benadering op vmbo-gl/tl en havo.
( ) Voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een gerichte opleidingskeuze en loopbaanoriëntatie (LOB)
( ) De voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een andere didactische benadering op het havo.
( ) Anders, namelijk _____

56. Verwacht uw school in de toekomst tegen knelpunten aan te lopen?
( ) Nee
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het toelatingsbeleid.
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het aansluitingsbeleid.
( ) Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid.

57. Tegen welke knelpunten verwacht uw school in de toekomst aan te lopen ten aanzien van het toelatingsbeleid? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) Het aanpassen van ons toelatingsbeleid zodat het aansluit bij de toelatingscode vmbo-gl/tl-havo.
( ) De communicatie over ons toelatingsbeleid.
( ) De organisatie van het toelatingsbeleid.
( ) Anders, namelijk _____

58. Tegen welke knelpunten verwacht uw school in de toekomst aan te lopen ten aanzien van het aansluitingsbeleid? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) De samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
( ) De organisatie van het aansluitingsbeleid.
( ) De afstemming van vakkenpakket en pakketkeuze tussen vmbo-gl/tl en havo
( ) De vakinhoudelijke afstemming tussen vmbo-gl/tl en havo.
( ) De afstemming van de moeilijkheidsgraad van de vakken tussen vmbo-gl/tl en havo.
( ) De pedagogisch-didactische benadering tussen vmbo-gl/tl en havo.
( ) Voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een gerichte opleidingskeuze en loopbaanoriëntatie (LOB).
( ) De voorbereiding van vmbo-gl/tl-leerlingen op een andere didactische benadering op het havo.
( ) Anders, namelijk _____

Sectie 8:Klachten toelatingsbeleid
De volgende vragen gaan over eventuele klachten die uw school ontvangen heeft over het toelatingsbeleid van uw school.

59. Heeft uw school in schooljaar 2015-2016 formele klachten ontvangen over het toelatingsbeleid van uw school?
( ) Nee
( ) Ja

60. Waarover heeft uw school formele klachten ontvangen? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) De toelatingseisen.
( ) De toelatingsprocedure.
( ) De communicatie over de toelatingseisen en procedure.
( ) Anders, namelijk _____

61. Van wie heeft uw school formele klachten ontvangen? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) Ouders van vmbo-gl/tl-leerlingen.
( ) Vmbo-gl/tl-leerlingen.
( ) Vmbo-gl/tl-scholen.
( ) Vmbo-gl/tl-afdeling binnen onze scholengemeenschap.
( ) Anders, namelijk _____

62. Hoeveel formele klachten heeft uw school ongeveer ontvangen in schooljaar 2011-12? Het gaat om een schatting.
[___]

63. Heeft uw school het toelatingsbeleid aangepast naar aanleiding van deze formele klachten?
( ) Nee
( ) Ja

64. Wat heeft uw school aangepast? *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) De toelatingseisen.
( ) De toelatingsprocedure.
( ) De communicatie over de toelatingseisen en procedure.
( ) Anders namelijk _____

Sectie 9 : opmerkingen
65. Heeft u verder nog opmerkingen over de toelatingscode vmbo-havo, de aansluiting tussen vmbo-gl/tl en havo of een mogelijk in te voeren doorstroomrecht, dan kunt u die hieronder noteren.
_____
_____
_____
_____
_____]

Afsluitende bijeenkomst
Ter afsluiting van dit onderzoek organiseert onderzoeks- en adviesbureau Oberon in opdracht van de VO-raad drie regionale bijeenkomsten (zuid, midden, noord). Deze vinden plaats in de periode 26 september t/m 7 oktober. Met behulp van deze bijeenkomsten willen samen met u en andere scholen de belangrijkste en opvallendste uitkomsten uit het onderzoek bekijken. Daarnaast gaan we in deze bijeenkomst dieper in op achterliggende redenen en verbanden tussen de diverse resultaten uit het onderzoek. Op die manier hopen wij een nog completer beeld te schetsen van de situatie op scholen. Tot slot biedt de bijeenkomst de gelegenheid om samen met collega's uit de regio in gesprek te gaan over de doorstroming van vmbo-gl/tl-leerlingen naar de havo en de aansluiting tussen vmb-gl/tl en havo.

66. Wilt u deelnemen aan een van deze bijeenkomsten? En wilt u uw school beschikbaar stellen als locatie voor een bijeenkomst? Geef hieronder aan dat u mee wilt meewerken en vul vervolgens uw naam, e-mailadres en uw voorkeursregio in. U ontvangt dan zo snel mogelijk van ons een uitnodiging en/of reactie op uw aanbod om gebruik te maken van uw locatie.

66. ( ) Ja, ik wil mij aanmelden voor de bijeenkomst:
67. Naam:_____. 68. Email: _____ 69.
Regio_____
66. ( ) ja ik wil mij aanmelden voor de bijeenkomst en mijn school beschikbaar stellen als locatie voor een bijeenkomst:
67. Naam:_____. 68. Email:_____ 69.
Regio:_____
66. ( ) Nee, ik wil mij niet aanmelden.

Dit is het einde van de vragenlijst.
U kunt nog terug om iets aan te passen in de vragenlijst door te klikken op 'terug'.
Als u klaar bent met de vragenlijst klik dan op 'verstuur'.

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht
t 030 230 60 90 | f 030 230 60 80
info@oberon.eu | www.oberon.eu

Utrecht, 28 oktober 2016
In opdracht van VO Raad